

Analýza regionální politiky a jejich nástrojů Slovenské republiky

Bc. Dagmar Korvasová

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dagmar KORVASOVÁ**
Osobní číslo: **M09785**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Analýza regionální politiky a jejích nástrojů Slovenské republiky**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Definujte základní pojmy regionální politiky.
- Charakterizujte základní socioekonomickou situaci a regionální strukturu Slovenska.

II. Praktická část

- Popište regionální politiku Slovenska před vstupem do EU.
- Popište regionální politiku Slovenska po vstupu do EU.
- Charakterizujte nástroje regionální politiky Slovenska.
- Porovnejte českou a slovenskou regionální politiku.
- Navrhněte možnosti využití slovenských zkušeností pro českou regionální politiku

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

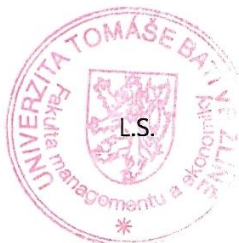
Seznam odborné literatury:

- [1] Kolektiv autorů. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
[2] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
[3] WOKOUN, R. Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Vedoucí diplomové práce: **prof. RNDr. René Wokoun, CSc.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **28. března 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **2. května 2011**

Ve Zlíně dne 28. března 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
  - bez omezení;
  - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 2. května 2011

 Dagmar Korvasová

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Cílem této práce je analýza regionální politiky a jejích nástrojů ve Slovenské republice. Teoretická část definuje základní pojmy regionální politiky a charakterizuje socioekonomickou situaci a regionální strukturu Slovenska. Praktická část se zaměřuje na regionální politiku Slovenska, konkrétně pak na její vývoj, přípravu na vstup do EU a čerpání ze strukturálních fondů v rámci jednotlivých období regionální politiky EU. Závěrem je provedena komparace s Českou regionální politikou v jednotlivých oblastech regionální politiky.

Klíčová slova: Slovenská republika, regionální politika, strukturální fondy, nástroje regionální politiky, NUTS

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

The purpose of this work is the analysis of regional policy and its instruments in Slovakia. The theoretical part defines the basic terminology of regional policy and characterises the socio-economic situation and regional structure of Slovakia. The practical part focuses on regional policy in Slovakia, particularly on its development, preparation for entry into the EU and drawing from structural funds within the framework of the individual periods of EU regional policy. The conclusion presents a comparison to Czech regional policy in the individual areas of regional policy.

Keywords: Slovak Republic, Regional policy, Structural Funds, Instruments of regional policy, NUTS

Na tomto místě chci poděkovat především svému vedoucímu diplomové práce, prof. RNDr. René Wokounovi, CSc. za cenné rady a podporu při psaní diplomové práce. Dále pracovníci Městské knihovny Holešov za poskytnuté materiály a všem členům své rodiny za trpělivost během celého mého studia.

Motto:

„Nic nestárne rychleji, než včerejší vize budoucnosti.“

(Richard Corliss)

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1 REGIONÁLNÍ POLITIKA	13
1.1 DEFINICE REGIONÁLNÍ POLITIKY	13
1.2 ÚROVNĚ REGIONÁLNÍ POLITIKY	13
1.3 PRINCIPY REGIONÁLNÍ POLITIKY	14
1.4 CÍLE A NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	15
2 LEGISLATIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU	17
3 ÚZEMNÍ JEDNOTKY PRO STRUKTURÁLNÍ A REGIONÁLNÍ POLITIKU V EU	18
4 STRUKTURÁLNÍ FONDY	20
4.1 EVROPSKÝ FOND REGIONÁLNÍ ROZVOJE (ERDF)	20
4.2 EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND (ESF)	20
4.3 EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ GARANČNÍ A PODPŮRNÝ FOND (EAGGF)	21
4.4 FINANČNÍ NÁSTROJ PRO PODPORU RYBOLOVU (FIFG)	21
4.5 FOND SOUDRŽNOSTI (KOHEZNÍ FOND – CF)	21
5 CÍLE REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY PRO JEDNOTLIVÁ OBDOBÍ	22
5.1 OBDOBÍ 2000 – 2006	22
5.1.1 Cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů	22
5.1.2 Cíl 2: Podpora regionů se strukturálními problémy	22
5.1.3 Cíl 3: Podpora vzdělávání a zaměstnanost	23
5.1.4 Iniciativy společenství	23
5.2 OBDOBÍ 2007 – 2013	23
5.2.1 Cíl 1: Konvergence	24
5.2.2 Cíl 2: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	24
5.2.3 Cíl 3: Evropská územní spolupráce	25
6 SROVNÁNÍ CÍLŮ A NÁSTROJŮ PRO OBDOBÍ 2000 - 2006 A PRO OBDOBÍ 2007 – 2013	26
7 SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE SLOVENSKA	27

7.1	DEMOGRAFICKÁ SITUACE	27
7.2	EKONOMICKÁ SITUACE.....	28
7.3	TRH PRÁCE	28
7.4	PRŮMYSL A ZEMĚDĚLSTVÍ	29
7.5	DOPRAVA	30
8	REGIONÁLNÍ STRUKTURA	32
8.1	ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ SLOVENSKA.....	32
8.1.1	Bratislavský kraj	32
8.1.2	Trnavský kraj.....	34
8.1.3	Trenčianský kraj.....	35
8.1.4	Nitrianský kraj	35
8.1.5	Žilinský kraj	35
8.1.6	Banskobystrický kraj.....	36
8.1.7	Prešovský kraj.....	37
8.1.8	Košický kraj.....	38
8.2	ROZČLENĚNÍ SLOVENSKA PODLE JEDNOTEK NUTS	38
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
9	REGIONÁLNÍ POLITIKA SLOVENSKA PŘED VSTUPEM DO EU	41
9.1	VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY PO ROCE 1989.....	41
9.2	NÁRODNÍ PLÁN REGIONÁLNÍHO ROZVOJE SLOVENSKE REPUBLIKY	42
9.3	SEKTOROVÉ A REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAMY	42
9.3.1	SOP Lidské zdroje	43
9.3.2	SOP Průmysl.....	43
9.3.3	SOP Multifunkční zemědělství a rozvoj venkova	43
9.3.4	SOP Doprava telekomunikace.....	43
9.3.5	SOP Bydlení	43
9.3.6	SOP Cestovní ruch.....	44
9.3.7	SOP Životní prostředí	44
9.3.8	Regionální operační programy.....	44
9.4	EVROPSKÉ FONDY VE SLOVENSKU PŘED VSTUPEM DO EU	45
9.4.1	Program PHARE	45
9.4.2	Program PHARE CBC (přeshraniční spolupráce)	45
9.4.3	Program SAPARD.....	46
9.4.4	Program ISPA – příprava na strukturální politiku EU	46
9.5	PŘÍPRAVA SLOVENSKA NA STRUKTURÁLNÍ FONDY	46
10	REGIONÁLNÍ POLITIKA SLOVENSKA PO VSTUPU DO EU.....	48
10.1	NÁRODNÍ ROZVOJOVÝ PLÁN	48
10.2	PROGRAMY PRO OBDOBÍ 2004 – 2006	48
10.2.1	Sektorový operační program Průmysl a služby (SOP PS)	48
10.2.2	Sektorový operační program Lidské zdroje (SOP LZ)	49

10.2.3	Sektorový operační program Zemědělství a rozvoje venkova (SOP ZRV)	49
10.2.4	Operační program Základní infrastruktura (OP ZI)	50
10.2.5	Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cíl 2	51
10.2.6	Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cíl 3	51
10.2.7	Fond soudržnosti	52
10.2.8	Iniciativy společenství	52
10.3	NÁRODNÍ STRATEGICKÝ REFERENČNÍ RÁMEC 2007 – 2013	57
10.4	OPERAČNÍ PROGRAMY PRO OBDOBÍ 2007 – 2013	58
10.4.1	Regionální operační program (ROP).....	58
10.4.2	Operační program Životní prostředí (OP ŽP)	59
10.4.3	Operační program Doprava (OPD).....	60
10.4.4	Operační program Informatizace společnosti (OP IS)	61
10.4.5	Operační program Výzkum a vývoj (OP VV)	61
10.4.6	Operační program Konkurenceschopnost a hospodářský růst (OP KaHR)	62
10.4.7	Operační program Vzdělávání (OPV).....	63
10.4.8	Operační program Zaměstnanost a sociální inkluze (OP ZSI).....	63
10.4.9	Operační program Zdravotnictví (OPZ).....	64
10.4.10	Operační program Technická pomoc (OPTP)	65
10.4.11	Operační program Bratislavský kraj (OPBK)	65
10.4.12	Program rozvoje venkova SR 2007 – 2013	66
10.4.13	Operační program Rybářství 2007 – 2013	66
10.4.14	Přeshraniční spolupráce.....	67
11	NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	71
11.1	NEFINANČNÍ NÁSTROJE	71
11.2	FINANČNÍ NÁSTROJE.....	72
12	KOMPARACE MEZI SLOVENSKOU A ČESKOU REGIONÁLNÍ POLITIKOU	73
12.1	KOMPARACE Z HLEDISKA VÝVOJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	73
12.2	KOMPARACE V KLASIFIKACI NUTS	75
12.3	KOMPARACE Z HLEDISKA NÁSTROJŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY	76
12.4	SROVNÁNÍ PRO JEDNOTLIVÁ OBDOBÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY	78
12.4.1	Období 2004 – 2006	78
12.4.2	Období 2007 – 2013	79
12.5	KOMPARACE REGIONÁLNÍCH DISPARIT.....	83
13	ÚSPĚŠNÉ PROJEKTY	85
	ZÁVĚR	87
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	93
	SEZNAM OBRÁZKŮ	96
	SEZNAM TABULEK	97

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala Analýzu regionální politiky a jejích nástrojů ve Slovenské republice. Slovenskou republiku jsem zvolila záměrně, jelikož spolu s Českou republikou mají společnou historii a hranici. Po rozdělení Československa si obě země zvolily vlastní cestu rozvoje, proto chci zjistit, jakým směrem se ubírá Slovensko a vzájemně obě země porovnat.

Cílem této práce je analyzovat Slovenskou regionální politiku a její nástroje a srovnat je s regionální politikou v České republice. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsou definovány základní pojmy regionální politiky a popsána charakteristika současné socioekonomické situace na Slovensku. Praktická část je zaměřená na vývoj regionální politiky po roce 1989, období před vstupem do EU a rozvoj regionální politiky po vstupu Slovenska do EU. Závěrem práce provedu srovnání s Českou regionální politikou v jejích jednotlivých oblastech.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 REGIONÁLNÍ POLITIKA

1.1 Definice regionální politiky

Navzdory řadě definic pojmu regionální politika v současné době neexistuje žádná obecně uznávaná definice. Všechny pojímají regionální politiku jako cílevědomou činnost organizací či představitelů státní správy a samosprávy, která směřuje k zajištění ekonomického růstu spravovaného území. Ze všech definic vyplývá, že regionální politika musí mít jasně definované cíle a mnohé nástroje, které mohou jmenované organizace používat. Z těchto tezí lze vytvořit vlastní jednoduchou definici regionální politiky. Z výčtu definic je možné sledovat, že i definice regionální politiky se určitým způsobem vyvíjí. Zásadní vliv na formování této politiky mají i teoretické přístupy a historické souvislosti. [3]

Regionální politika EU vychází ze dvou základních hodnot, jimiž jsou solidarita a soudržnost. Solidarita představuje pomoc občanům a regionům hospodářsky nebo sociálně znevýhodněným ve srovnání s průměrnou situací členských zemí, soudržnost pak odráží skutečnost, že snižování rozdílů představuje výhodu pro všechny zúčastněné. Regionální politika, která si tedy za primární cíl klade snižování disparit členských zemí, zaujímá významné postavení i v celkové politice EU, což dokumentuje skutečnost, že z hlediska finančních prostředků, vynakládaných na zabezpečení svých cílů, zaujímá tato politika dlouhodobě druhou pozici, hned za společnou zemědělskou politikou. [3]

1.2 Úrovně regionální politiky

V EU je regionální politika prováděna na třech základních úrovních:

- nadnárodní – relativně nezávisleji provádí přímo EU
- národní – tuto diferencovanou politiku provádějí jednotlivé členské země, přičemž postupně přejímají některá společenská pravidla
- regionální – existuje ve většině zemí, její pozice je dlouhodobě posilována.

Nositeli regionální politiky jsou na nadnárodní úrovni Evropská komise a další evropské instituce, na úrovni národní vláda, ministerstva a ostatní orgány státní správy příslušného státu. Na regionální úrovni jde o orgány územní samosprávy a v neposlední řadě jsou jimi tzv. klíčoví aktéři, tzn. podniky, podnikatelé a instituce. Mezi nástroje této politiky

patří především strukturální fondy a Kohezní fond, iniciativy společenství, popř. předvstupní nástroje.[3]

1.3 Principy regionální politiky

Regionální politika a využívání strukturálních fondů vycházejí při financování jednotlivých projektů ze základních principů:

- koncentrace – odráží snahu směřovat prostředky do regionů s největšími problémy a dosáhnout největšího možného užitku; prostředky jsou vynakládány na projekty podle předem stanovených cílů. Jde o snahu věnovat největší prostředky do regionů s největšími problémy, na projekty slibující největší efekt.[1]
- partnerství – zahrnuje úzkou spolupráci mezi Komisí a odpovídajícími orgány na národní, regionální a místní úrovni určenými každým členským státem pro všechny etapy programů. Jde o to, aby se na konkrétním rozdělení podíleli samotní příjemci tj. regiony, města, obce i soukromé subjekty, pro něž jsou prostředky určeny. [5]
- programování – udává časový rozvrh pro alokaci prostředků, tzn. pomoc z fondů je poskytována na základě víceletých a všeoborových programů, jejichž zpracováním jsou pověřeny vlády jednotlivých členských zemí. [1]
- adicionality – prostředky vynakládané ze společného rozpočtu EU mají pouze doplňovat ostatní veřejné výdaje a nikoli je nahrazovat. Členské státy nemohou v žádném případě využívat prostředky EU poskytované v rámci regionální či celé strukturální politiky jako náhradu vlastních rozpočtových výdajů. [5]
- monitorování a vyhodnocování – jde o velmi důslednou kontrolu nejen věcného, ale i finančního plnění projektu. Před schválením projektu je vyžadováno podrobné hodnocení jeho dopad, pak následuje průběžné monitorování realizace projektu a nakonec dojde na zhodnocení jeho skutečných přínosů. Význam tohoto principu se neustále zvyšuje. [1]
- solidarity – vychází ze základní filozofie celého integračního procesu. Hospodářsky vyspělejší státy svými příspěvky do společného rozpočtu financují rozvoj států ekonomicky méně rozvinutých. [5]

- subsidiarity – jde o to, aby byly jednotlivé cíle plněny na co nejnižší možné úrovni rozhodování, pokud je možno toto plnění na dané úrovni uspokojivě zajistit. [5]

1.4 Cíle a nástroje regionální politiky

Cíle regionální politiky vycházejí z identifikace hlavních regionálních problémů a z pojetí státní hospodářské politiky, přičemž pro jednotlivá časová období dochází k jejich konkretizaci pokud možno tak, aby bylo možno kontrolovat jejich splnění a souběžně hodnotit účinnost použitých nástrojů. [5]

Z cílů regionální politiky jsou pak zpravidla odvozovány nástroje regionální politiky. Nástroje regionální politiky jsou zpravidla zaměřeny na přitažení kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů, dosídlení či stabilizaci obyvatelstva v regionu a lze je členit do tří hlavních skupin:

- makroekonomické nástroje (jejich užití je značně omezeno ostatními cíli národohospodářské politiky, např. snižováním inflace, vyrovnaností platební bilance), mezi které patří fiskální politika (např. regionalizace daní a odvodů, snížená sazba daní ve vybraných podporovaných regionech), monetární politika (usnadnění přístupu k úvěrům ve vybraných regionech aj.), protekcionismus (např. uvalení dovozních limitů a cel na produkty vyráběné v upadajících regionech) [5]
- mikroekonomické nástroje (jde o ovlivňování rozhodování ekonomických subjektů o jejich lokalizaci), mezi které patří relokace pracovních sil (např. částečná úhrada nákladů na stěhování, výkup nemovitostí či podpora při nákupu nového bytu), relokace kapitálů (kapitálové subvence; subvence na pracovní sílu, levné půjčky, snížené daně, subvence na dopravu apod.) [5]
- ostatní nástroje (spíše výjimečné použití), mezi které patří administrativní nástroje (správní rozhodnutí o zastavení ekonomické činnosti nevhodné z hlediska potřeb rozvoje území), institucionální nástroje (např. regionální rozvojové agentury). [5]

Tým pod vedením René Wokouna navrhl v roce 2006 nové členění nástrojů regionální politiky, které jsou běžně používány na národní úrovni:

- nástroje nefinanční, mezi které patří administrativní nástroje (legislativní úpravy regionální politiky, zakázky, restriktivní a administrativní opatření); institucionální ná-

stroje (instituce realizující opatření regionální politiky a programy: formulace, realizace, projekty a programy: využívání zdrojů EU); věcné a jiné nefinanční nástroje [poskytování (bezplatných) služeb zejména poradenského charakteru subjektům z regionu, propagace regionu a poradenství zahraničním (interregionálním) investo-
rům, vytváření a zpřístupňování zvláštních hospodářských zón ekonomickým subjek-
tům, jiné finanční nástroje] [5]

- nástroje finanční, mezi které patří neinvestiční a investiční pobídky (finanční transfe-
ry a nevratné dotace, granty, náhrady části vynaložených nákladů, úroková zvýhod-
nění, úvěry a půjčky, záruky na úvěry a půjčky) kapitálové podílnictví, daňová zvý-
hodnění (daňové prázdny, slevy na daních, slevy na sociálním a jiném zákonném
pojištění), rozpočtová zvýhodnění (zvýhodnění v odvodech rozpočtových příjmů,
mimořádné dotace rozpočtů). [5]

2 LEGISLATIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU

Regionální a zejména strukturální politika je v rámci Evropské unie zajištěna celou řadou právních aktů. Provádění strukturální a regionální politiky v Evropské unii vychází ze Smlouvy o Evropském společenství, kde je včleněna pod titulem hospodářská a sociální soudržnost. V článku 130a smlouvy je zakotvena klauzule, že „Společenství usiluje zejména o snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje různých regionů a o zmírňování zaostalosti regionů, které jsou v nejméně výhodné situaci včetně venkovských oblastí“, v článku 130b se pak uvádí, že „Společenství podporuje dosažení těchto cílů prostřednictvím strukturálních fondů“ a v článku 130d je pak uveden vznik fondu soudržnosti.[5]

Pro regionální politiku a strukturální fondy lze považovat za nejvýznamnější následující právní akty Evropského společenství:

- Články ze Smlouvy o založení Evropského společenství týkající se politiky hospodářské a sociální soudržnosti (strukturální a regionální politiky) – oblast primární legislativy. [5]

Jde zejména o úvodní články 2 a 3 a články 130a až 130e z hlavy XIV (Hospodářská a sociální soudržnost). S politikou hospodářské a sociální soudržnosti mající průřezový charakter samozřejmě souvisí i ostatní společné politiky Společenství, v praxi se zejména jedná o oblast společných pravidel pro soutěž (hlava V Smlouvy), např. čl. 92 (podpory poskytované státy – na oblasti cíle i strukturálních fondů se vztahuje odst. 3 písm. a/ tohoto článku), finanční ustanovení (články 199 až 209), která vymezují rozpočtové záležitosti Společenství, články 130r až 130t (oblast životního prostředí, Protokol o Hospodářském a sociálním výboru a výboru regionů atd.). [5]

3 ÚZEMNÍ JEDNOTKY PRO STRUKTURÁLNÍ A REGIONÁLNÍ POLITIKU V EU

V Evropské unii byla zavedena tzv. nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS (z francouzského La nomenclature des unités territoriales statistiques). Jejich stanovení má význam jednak pro statistické potřeby EU a jednak pro účely zařazení regionů různé úrovně pod jednotlivé cíle regionální a strukturální politiky EU. Tyto jednotky byly stanoveny v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS).[5]

Hlavním smyslem je vytvořit společnou statistickou klasifikaci územních jednotek (NUTS), která by umožňovala sběr, sestavování a šíření harmonizovaných regionálních statistik ve Společenství. Klasifikace NUTS je hierarchická. Jednotlivé členské státy rozděluje na územní jednotky NUTS₁, každou z těchto jednotek rozděluje na územní jednotky úrovně NUTS₂ a územní jednotky úrovně NUTS₃. Za tímto účelem se „správní jednotkou“ rozumí zeměpisná oblast se správním orgánem, která má pravomoc přijímat správní nebo politická rozhodnutí pro tuto oblast v právním a institucionálním rámci členského státu. [5]

Při vymezení NUTS je nutno vedle existence územně správních úrovní vycházet z jejich komplementarity (tzn., že řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem celých jednotek nižších) a sledovat i velikost jednotek ve vztahu k praxi EU. [5]

Pokud neexistují pro danou úroveň NUTS v členském státě žádné správní jednotky odpovídající velikosti, vytvoří se tato úroveň NUTS agregováním vhodného počtu stávajících menších sousedních správních jednotek. Tato agregace zohledňuje kritéria, jako jsou zeměpisné, sociálněekonomické, historické, kulturní nebo environmentální podmínky. Takto vzniklé agregované jednotky jsou dále nazývány „nesprávnými jednotkami“. Jejich velikost v členském státě musí pro danou úroveň NUTS ležet v hraničních hodnotách počtu obyvatel, jež jsou stanoveny ve výše uvedeném nařízení. [5]

V Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 105/2003 je pro statistiku stanovena minimální a maximální hodnota (počet obyvatel) pro tři základní úrovně NUTS regionů.[5]

Tabulka 1: Hodnoty (počet obyvatel) pro tři základní úrovně NUTS regionů
[zdroj: [5]]

Úroveň	Minimum	Maximum
NUTS ₁	3 000 000	7 000 000
NUTS ₂	800 000	3 000 000
NUTS ₃	150 000	800 000

NUTS₁ – je územní jednotkou typu velkých oblastí (zemí, makroregionů) daného státu (největší regionální srovnávací jednotkou), je obvykle tvořena několika jednotkami v úrovni NUTS₂. [5]

NUTS₂ – je územní jednotkou řádově nižší, obvykle odpovídá úrovni středního článku územně správního členění daného státu. [5]

NUTS₃ – je územní jednotkou vesměs odpovídající úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy (úroveň „okresů“ a příp. „krajů“). [5]

4 STRUKTURÁLNÍ FONDY

Jako hlavní nástroj strukturální politiky slouží kromě národních zdrojů strukturální fondy. Jejich zdrojem jsou finanční příspěvky všech členských států do společného rozpočtu společenství. Částka pro regionální politiku činí kolem 35% z celkového rozpočtu EU. Pro regionální politiku do roku 2006 byly používány následující strukturální fondy. [3]

4.1 Evropský fond regionální rozvoje (ERDF)

Hlavním úkolem tohoto fondu je snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů, jejich životních úrovní a rozsahem zaostávání nejproblematictějších regionů. Fond byl založen v roce 1975, aby finančně podpořil programy nejvíce znevýhodněných regionů. Objemem prostředků jde o největší a nejvýznamnější strukturální fond. Jeho konečným cílem je vytvoření pracovních míst podporou konkurenceschopného a udržitelného rozvoje, podporou malých a středních podniků, prosazováním produktivních investic, zlepšováním infrastruktury, pokračováním místního rozvoje, investicemi do vzdělávání i zdraví a rozvojem místního potenciálu nebo investicemi zaměřenými na životní prostředí. [3]

4.2 Evropský sociální fond (ESF)

Tento fond byl založen v roce 1960 jako hlavní nástroj sociální politiky a zaměstnanosti Evropské unie. Objemem finančních prostředků se řadí na druhé místo mezi strukturálními fondy. Podporuje opatření pro prevenci a boj s nezaměstnaností, rozvoj lidských zdrojů, rovné příležitosti pro muže a ženy, hospodářskou i sociální soudržnost. Tyto dlouhodobé strategické programy napomáhají zaostávajícím regionům aktualizovat a modernizovat dovednosti pracovní síly a pěstovat podnikatelské aktivity. Fond podporuje integraci nezaměstnaných se zvláštním zaměřením na dlouhodobou nezaměstnanost, integraci mladých lidí do pracovního procesu, integraci osob vyloučených z trhu práce, stejné příležitosti na trhu práce, adaptaci pracovníků na průmyslové změny, stabilizaci a růst zaměstnanosti, posílení lidského potenciálu ve výzkumu, vědě a technologii či posílení systému vzdělávání a další kvalifikace. [3]

4.3 Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (EAGGF)

Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond vznikl v roce 1962 za účelem financování společné zemědělské politiky a dělí se na dvě části. Garanční část tvoří okolo 95% všech výdajů fondu a slouží v naprosté většině případů pro financování společné zemědělské politiky. Pouze nepatrná část z těchto prostředků je využita pro podporu některých opatření působících v oblastech vývozních kompenzací, stabilizací cen apod. Do strukturálních fondů patří pouze podpůrná část, která však disponuje zhruba dvacetinou celkových financí fondu. Podpůrná sekce se soustředí na rozvoj venkova – na modernizaci a racionalizaci zemědělské výroby. Je určena na pomoc zemědělství v horských a podhorských oblastech, pomoc mladým farmářům, optimalizaci struktury i kvality zemědělské produkce, rozvoj venkovské infrastruktury, prevenci přírodních pohrom, obnovu vesnic, rozvoj a využití lesů apod. [1][3]

4.4 Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG)

Tento nástroj regionální politiky byl založen v roce 1993 za účelem zajištění financování rozvoje přímořských regionů a rybářského odvětví, mezi strukturální fondy byl zařazen v roce 2007. Financují se z něj opatření na restrukturalizaci rybářského odvětví – na podporu úpravy a modernizaci rybářského sektoru, navazujícího průmyslu a marketingu jeho produktů. Je určen na modernizaci loďstva, rozvoj chovu ryb, ochranu některých přímořských oblastí, vybavení rybářských přístavů, výroby a obchod s rybími výrobky, podporu výroby apod. [3]

4.5 Fond soudržnosti (Kohezní fond – CF)

Základním cílem Fondu soudržnosti je rovněž podpora hospodářské a sociální soudržnosti Společenství; nepatří mezi strukturální fondy. Dotýká se celých států s nejméně rozvinutou ekonomikou a splňujících kritérium – HNP na obyvatele nižší než 90% průměru EU. Z Fondu soudržnosti jsou financovány dva druhy projektů. Projekty zaměřené na problematiku životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje a projekty společného zájmu ve sféře dopravní infrastruktury. Dále Fond soudržnosti spolufinancuje studie a opatření technické pomoci podporující environmentální a infrastrukturní projekty. [1][3]

5 CÍLE REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY PRO JEDNOTLIVÁ OBDOBÍ

5.1 Období 2000 – 2006

Toto období je charakterizováno především větší koncentrací, a tím i efektivnějším využíváním prostředků určených na regionální a strukturální politiku Evropské unie. Byly formulovány a schváleny 3 cíle, přičemž první 2 byly regionální a třetí plošný. [1]

- cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů
- cíl 2: Podpora regionů se strukturálními problémy
- cíl 3: Podpora vzdělávání a zaměstnanost [5]

5.1.1 Cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů

Tento cíl byl hlavní prioritou politiky soudržnosti EU. Z něho byly podporovány regiony kategorie NUTS 2, jejichž HDP na obyvatele bylo nižší než 75% průměru EU. Obecně šlo o regiony s vysokou nezaměstnaností, nedostatečnou základnou služeb a infrastrukturou, nízkou mírou investování apod. Prostředky na tento cíl byly poskytovány ze všech čtyř strukturálních fondů, přičemž nárok na podporu mělo přibližně 50 evropských regionů NUTS 2, kde žije 22% obyvatel EU. Prostřednictvím tohoto cíle byly vynaloženy více než 2/3 prostředků strukturálních fondů. [3]

5.1.2 Cíl 2: Podpora regionů se strukturálními problémy

Tento cíl byl zaměřen na obnovu oblastí se strukturálními potížemi v průmyslových, městských i venkovských regionech nespádajících do cíle 1. Pro ně je typické, že se svou hospodářskou úrovní blíží průměru EU, přesto však trpí sociálně-ekonomickými problémy, jež jsou často zdrojem vysoké nezaměstnanosti, vysoké úrovně kriminality, špatné úrovně školství a životního prostředí apod. Tento cíl byl podporován z Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu a Finančního nástroje pro podporu rybolovu. V regionech splňující parametry cíle 2 žije okolo 18% obyvatelstva a směřovalo do nich 11,5% celkové pomoci ze strukturálních fondů. [3]

5.1.3 Cíl 3: Podpora vzdělávání a zaměstnanost

Pod tento cíl opět spadaly regiony, které nezahrnoval cíl 1. Sloužil jako základ pro všechna opatření týkající se oblasti lidských zdrojů. Zahrnoval adaptaci a modernizaci systémů vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti:

- spojené s ekonomickými a sociálními změnami,
- systémy celoživotního vzdělávání a odborné přípravy,
- aktivní politiku zaměstnanosti,
- podporu rovných příležitostí. [1]

Prostředky byly získávány z Evropského sociálního fondu a bylo zde vynakládáno 12,3%. [3]

5.1.4 Iniciativy společenství

Iniciativy společenství jsou zvláštní programy zřízené Evropskou komisí k řešení specifických problémů dotýkajících se celého území společenství:

- Interreg III – podpora přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce za účelem harmonického, vyváženého a udržitelného rozvoje společenství jako celku. Byl financován z Evropského fondu regionální rozvoje. [3]
- Urban II – podporoval hospodářskou a sociální regeneraci měst i příměstských oblastí procházejících krizovým obdobím. Byl financován z Evropského fondu regionální rozvoje. [3]
- Leader + – byl určen pro rozvoj venkova. Byl financován z podpůrné části Evropského zemědělského podpůrného a garančního fondu. [3]
- Equal – podporoval nadnárodní spolupráci zaměřenou na boj proti všem formám diskriminace a nerovnosti na trhu práce. Byl financován z Evropského sociálního fondu. [3]

5.2 Období 2007 – 2013

Pro nové programovací období provedla Evropská komise poměrně radikální změnu v základním zaměření regionální politiky na zvyšování konkurenceschopnosti a budování

hospodářství založeném na znalostech a inovacích. Pro toto plánovací období jsou určeny tři základní cíle regionální politiky.

- Konvergence
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Evropská územní spolupráce [3]

5.2.1 Cíl 1: Konvergence

Tento cíl zahrnuje členské státy a regiony, jejichž rozvoj zaostává. Je zaměřen na regiony, jejich hrubý domácí produkt na obyvatele měřený paritou kupní síly je nižší než 75% průměru Společenství. Regiony postižené statistickým dopadem souvisejícím se snížením průměru Společenství po rozšíření Evropské unie mají z tohoto důvodu dostávat značnou přechodnou podporu, aby mohly dokončit konvergenční proces. Tato podpora má skončit v roce 2013 a poté nemá následovat další přechodné období. Členské státy, na něž je zaměřen cíl Konvergence a jejichž hrubý národní důchod (HND) na obyvatele je nižší než 90% průměru Společenství, mají čerpat podporu v rámci Fondu soudržnosti. [5]

Cíl „Konvergence“ je určen na urychlení konvergence nejméně rozvinutých členských států a regionů s tím, želepší podmínky pro růst a zaměstnanost prostřednictvím zvýšení kvality investic do hmotného a lidského kapitálu, rozvoje inovací a znalostí společnosti, zlepšení schopnosti přizpůsobovat se hospodářským a sociálním změnám, ochrany životního prostředí a výkonnosti správy. Tento cíl představuje prioritu fondů. [5]

5.2.2 Cíl 2: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento cíl zahrnuje území Společenství mimo cíl „Konvergence“. Způsobilé regiony jsou regiony Cíle I v programovacím období 2000 – 2006, které již nadále nespĺňují kritéria regionální způsobilosti cíle „Konvergence“, a které proto čerpají přechodnou podporu, jakož i všechny ostatní regiony Společenství. [5]

Tento cíl slouží k posílení konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů a jejich zaměstnanosti, a to předvídaním hospodářských i sociálních změn, včetně změn souvisejících s otevřením obchodu, podporou inovací, znalostní ekonomikou, ochranou a zlepšováním životního prostředí apod. [3]

5.2.3 Cíl 3: Evropská územní spolupráce

Na základě zkušeností z iniciativy INTERREG III byl vytvořen nový cíl určený pro harmonickou a vyváženou integraci území Evropské unie, který podporuje spolupráci mezi jejími různými částmi při řešení problémů významných na úrovni Společenství a to na třech stupních:

- přeshraniční spolupráce,
- nadnárodní spolupráce,
- meziregionální spolupráce.

Do přeshraniční spolupráce byly zahrnuty všechny regiony (na úrovni NUTS 3) podél vnějších i vnitřních hranic, kontinentální i námořní. Cílem je podpořit řešení společných problémů mezi sousedními regiony, jako jsou rozvoj měst, venkova a pobřeží a rozvoj ekonomických vztahů a sítí malého a středního podnikání. [5]

Ze získaných skutečností také vychází rozšíření akcí v oblasti nadnárodní spolupráce. Tato spolupráce je zaměřena na strategické priority nadnárodního charakteru, jako jsou výzkum a vývoj, informační společnost, životní prostředí, prevence rizik a integrované hospodaření s vodou. [5]

Intervence jsou financovány prostřednictvím Evropského fondu regionálního rozvoje a jsou zaměřeny na integrované programy, řízené samostatným orgánem, usilujícím o klíčové priority Unie. [5]

6 SROVNÁNÍ CÍLŮ A NÁSTROJŮ PRO OBDOBÍ 2000 - 2006 A PRO OBDOBÍ 2007 – 2013

Tabulka 2: Srovnání cílů a nástrojů pro období 2000 – 2006 a pro období 2007 - 2013 [zdroj: [5]]

Nástroje a cíle			
2000 - 2006		2007 - 2013	
Cíle	Finanční nástroje	Cíle	Finanční nástroje
Fond soudržnosti	Fond soudržnosti	Konvergence	Fond soudržnosti ERDF ESF
Cíl 1	ERDF ESF EAGGF - orientační sekce FIGF		
Cíl 2	ERDF ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost regionální úroveň národní úroveň	ERDF ESF
Cíl 3	ESF	Evropská územní spolupráce	ERDF
INTERREG	ERDF		
URBAN	ESF		
EQUAL	ESF		
LEADER +	EAGGF - orientační sekce		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo Cíl 1	EAGGF - záruční sekce FIFG	Problematika rozvoje venkova a rybolovu již není součástí politiky soudržnosti, ale byla zařazena pod Společnou zemědělskou politiku	
9 cílů	6 nástrojů	3 cíle	3 nástroje

Z uvedené tabulky je patrné, že regionální politika se zaměřuje na soudržnost, rovnoměrný a vyvážený rozvoj všech regionů. Pro podporu již nejsou využívány čtyři strukturální fondy a Fond soudržnosti, ale dominantní roli hrají tři fondy: Evropský fond regionální rozvoje (ERDF), Evropský sociální fond (ESF) a Fond soudržnosti. Fond soudržnosti v období 2000 – 2006 stál svým způsobem mimo okruh strukturálních fondů, v současném období se stává důležitým nástrojem a je přímou součástí strukturálních fondů. Je to logické, neboť pokud chce Evropská unie dosáhnout soudržnosti svých regionů, má to být převážně zásluhou Fondu soudržnosti. [3]

7 SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE SLOVENSKA

Slovenská republika je vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě. Na západě hraničí s Českem a Rakouskem, na jihu s Maďarskem, na východě s Ukrajinou a na severu s Polskem. Hlavním městem je Bratislava. [30]

- rozloha 49 036 km²
- počet obyvatel 5,4 mil.
- hustota osídlení 110 obyvatel na km²
- úřední jazyk slovenština [30]

Většinu obyvatel tvoří Slováci, z dalších národností jsou zastoupeni Maďaři, Romové, Češi a v malém procentu i Rusíni a Ukrajinci. [30]

Druhým nejpoužívanějším jazykem a to hlavně v jižních oblastech, je jazyk maďarský.

Podle platného zákona SR o používání jazyků národnostních menšin mohou příslušníci národností menšiny používat v úředním styku svůj mateřský jazyk v případě, že jejich počet v obci činí nejméně 20%. [30]

7.1 Demografická situace

Současný populační vývoj způsobuje změny ve většině oblastí společnosti. K zásadní změně došlo v postoji k zakládání rodiny, protože společenské podvědomí zdůrazňuje seberealizaci jednotlivce a osobní svobodu, tím snižuje zájem o tradiční hodnoty, jako jsou rodina a mateřství. Hlavním projevem této změny je nízký počet uzavíraných manželství a vysoká rozvodovost. V souvislosti s porodností se zvyšuje podíl dětí narozených mimo manželství. Dalším charakteristickým rysem demografického vývoje je stárnutí populace. Slovenská populace stárne jak zdola, nízkou porodností, tak i shora, prodlužováním střední délky života. Ve srovnání s mnohými státy Evropské unie je tento proces pomalejší. Slovensko stále patří mezi země, kde má větší podíl předproduktivní složka obyvatelstva (0-14) než poproduktivní (65+). [18]

7.2 Ekonomická situace

Podle analytiků dosáhla slovenská ekonomika svého vrcholu v roce 2007 (měřeno tempem růstu HDP). Kapacitní možnosti ekonomiky nejsou vyčerpány, jen je skončeno období nízké srovnávací základny. Rok 2008 v porovnání s rokem 2007 představoval výraznější zpomalení růstu, ale v porovnání s rokem 2009 byl ještě prudce expanzivní. [30]

V roce 2009 se vývoj slovenské ekonomiky prudce otočil a to vzhledem k finanční a hospodářské krizi. Z předchozích růstových pozic se slovenská ekonomika dostala do propadu. Ekonomika zaznamenala největší pokles od počátku 90. let. Statistický úřad SR vyčíslil pokles slovenské ekonomiky na 4,7% ve stálých cenách. Pokles se projevil především v propadu vývozu a dovozu, v útlumu investic a redukcii zásob. Domácí spotřeba a vládní spotřeba neklesly vůbec. Ekonomika Slovenska je extrémně závislá na vnější poptávce, proto citlivě reaguje na vývoj u svých největších obchodních partnerů, především Německa. [30]

Rok 2009 byl pro Slovensko specifickým zejména kvůli přijetí eura. Pozitivní stránky z jeho přijetí narušila krize, ale i přesto mohlo Slovensko dopadnout hůře v případě, že by euro nepřijalo. [30]

Slovenská ekonomika v posledním čtvrtletí roku 2010 zpomalila tempo meziročního růstu na 3,5 procenta z 3,8 procenta ve třetím čtvrtletí. Vyplývá to z odhadu slovenského statistického úřadu. Za celý minulý rok hrubý domácí produkt (HDP) vzrostl o čtyři procenta, rok předtím se kvůli dopadům světové hospodářské krizi propadl o 4,8 procenta. [29]

V roce 2011 by úsporná opatření vlády na ozdravení státních financí spolu s vysokou nezaměstnaností měly způsobit, že HDP ubere z tempa růstu. Ministerstvo financí v poslední prognóze odhadlo, že ekonomika si letos polepší o 3,4 procenta. Kromě průmyslu, který zřejmě stále zůstane tahounem růstu, by se postupně měly zotavovat sektory obchodu a služeb. [29]

7.3 Trh práce

Míra nezaměstnanosti na Slovensku v lednu 2011 stoupla na téměř šestileté maximum 12,98 procenta. Horší výsledky země zaznamenala naposledy v únoru 2005. V loňském prosinci bylo bez práce 12,46 procenta Slováků. [6]

Stoupající nezaměstnanost, která se řadí k nejvyšším v Evropské unii, je na Slovensku jedním z nejviditelnějších dopadů světové hospodářské krize. Ještě v roce 2008 se nezaměstnanost dostala pod hranici osmi procent, v roce 2009 už vyskočila nad 12 procent. Vedle propouštění v soukromé sféře se pod stoupající počet lidí bez práce podepsalo také snižování počtu úředníků kvůli úsporným opatřením vlády. Očekává se, že v příštích měsících řady nezaměstnaných rozšíří mimo jiné stovky pracovníků tří státem kontrolovaných železničních společností, jež se potýkají se špatným hospodařením. Právě kvůli vládnímu úspornému balíčku a propouštění ve státních podnicích ministerstvo financí neočekává výrazné oživení na trhu práce ani v roce 2011. [6]

7.4 Průmysl a zemědělství

Slovenský automobilový průmysl představují 3 hlavní automobilky: Volkswagen Slovakia v Bratislavě, PSA Peugeot Citroen v Trnavě a KIA Motors Slovakia v Žilině. Automobilový průmysl zaměstnává na Slovensku přibližně 68tis. pracovníků a podíl odvětví na průmyslové výrobě představuje 37%. [30]

Slovenskou ekonomiku v poslední době táhne automobilový průmysl (Volkswagen, Kia, Peugeot, Citroen). Automobilový průmysl je posilován podporou subdodavatelských firem, které jsou na výrobě aut závislé. S automobilovým průmyslem souvisí i strojírenský průmysl, který je zaměřen na výrobu ložisek, hydrauliky, převodovek, ozubených kol a spojek.

Vedle automobilového průmyslu má významné postavení elektrotechnický průmysl, který prezentuje především firma Samsung (největší vývoz za rok 2009) s produkcí LCD obrazovek. [30]

Velkou prioritou zůstává energetika. Slovensko preferuje dostavbu jaderné elektrárny Mochovce. [30]

Státní investice směřují do výzkumných a vývojových center, hitechnologií, strategických služeb a zpracovatelského průmyslu. Rozvíjí se i oblast sběru, zhodnocování a recyklace odpadů včetně elektroodpadu. [30]

Jako perspektivní se ukazuje sklářský průmysl, konkrétně tzv. ekobysnys se skleněnými střepy, jehož závod se buduje v Handlové. Dále pak rozvíjející se papírenský průmysl zaměřený na potravinové obaly. [30]

Naopak problémy nastávají v tradiční chemické výrobě, Novácké chemické závody a Chemlon končí svou výrobu vlivem finančních problémů. [30]

Zemědělství na Slovensku hraje tradičně velkou roli. Zaměstnává asi 11% pracujících a využívá úrodnou půdu v nížinách. Rostlinná výroba je základem zemědělské výroby. Nejvýznamnější složkou je pěstování obilovin, jako jsou pšenice, žito, oves a píce. Z technických plodin se pěstují cukrovka, olejnin, tabák a chmel (oblast Trenčína a Nového města nad Váhem). Na jižním Slovensku je hlavní ovocnářská oblast. Velmi úzkou specializací je pěstování vinné révy (Nitra, Topolčany a Záhoří). Chov zvířat se soustřeďuje do velkovýkrmn, velké chovné stanice kuřat jsou v okolí Prešova. Podstatnou částí živočišné výroby je chov hovězího dobytka na jihozápadě Slovenska. V horských oblastech je soustředěn chov ovcí, salašnictví a agroturistika. [30]

7.5 Doprava

Hustota silniční sítě na Slovensku patří k nejnižší v EU. Příčinou tohoto stavu je především nedobudovaná nadřazená silniční infrastruktura. [13]

Dálniční síť a síť rychlostních komunikací je tvořena dálničními tahy D1 – D4 (659 km) a rychlostními komunikacemi R1 – R7 (1181 km). Rozvoj sítě neprobíhal kontinuálně, stavěly se pouze stavebně-technicky méně náročné úseky. Výsledkem je rozdrobenost dálniční sítě. Kromě dálnic a rychlostních komunikací hrají velkou roli pro mezinárodní a vnitrostátní dopravu i silnice I. třídy (3 363 km). Všechny regiony jsou jimi vybaveny rovnoměrně. Současný stav silnic I. třídy nespĺňuje technické parametry pro zabezpečení rychlé a bezpečné tranzitní dopravy na mezinárodních tazích a obchvatech měst a obcí. [13]

Infrastruktura železniční dopravy se vyznačuje poměrně vysokou hustotou sítě ve všech regíonech. Důsledkem nedostatečné obnovy s nízkou kvalitou technické základny je výkonnost železnic velmi malá v porovnání s ostatními zeměmi EU. Základní kostru železniční dopravy na Slovensku tvoří tzv. trojúhelník, jehož ramena tvoří tratě: Košice – Žilina, Žilina – Bratislava a Bratislava – Zvolen – Košice. Ostatní tratě jsou pouze doplňkové, spojují místní a regionální tratě. [13]

Pro lodní osobní i nákladní dopravu má na Slovensku zásadní význam řeka Dunaj, která je nevýznamnější říční dopravní tepnou. Spojuje Bratislavu, Vídeň a Budapešť, respektive

Slovensko s Rakouskem a Maďarskem. Díky kanálu Dunaj – Rýn – Mohan spojuje Severní moře s Černým mořem. [30]

8 REGIONÁLNÍ STRUKTURA

8.1 Administrativní členění Slovenska

V současné době se území Slovenské republiky člení na vyšší územní celky, kterými jsou samosprávné kraje. Kraji samosprávnými se staly v rámci reformy veřejné správy v roce 2001, kdy byly ve stejném vymezení zřízeny jako samosprávné Vyšší územní celky (VÚC).

Samosprávný kraj je samostatným územním samosprávným a správním celkem Slovenské republiky. Každý kraj má své zastupitelstvo, které je složeno z poslanců zvolených ve volbách. Vyšší územně samosprávné celky jsou vymezeny územími 79 okresů. Základní územně samosprávnou jednotkou jsou obce. Na území Slovenské republiky je celkem 2891 obcí. [22]

Obrázek 1: Kraje Slovenské republiky [zdroj: [22]]

8.1.1 Bratislavský kraj

Bratislavský kraj se nachází na jihozápadě Slovenska v Podunajské a Záhorské nížině, které od sebe dělí Malé Karpaty. Rozlohou je nejmenší, ale hustotu obyvatelstva má ze všech krajů nejvyšší. [34]

Velký význam pro kraj mají vodní toky na jeho území. Jeho jižní částí protéká největší slovenská řeka Dunaj, která je pro něj podstatným činitelem z hlediska hospodářského, energetického, dopravního, turistického, ale i ekologického. Díky dunajskému toku disponuje velkou zásobou podzemních vod, zejména v jihovýchodní části. Využívá se hlavně jako kvalitní pitná voda pro Bratislavu.[34]

Bratislavský kraj je hustě zalidněný, ale počtem obyvatelstva je pod průměrem v porovnání s ostatními kraji. Více než dvě třetiny žijí v Bratislavě, která tvoří jen 18% rozlohy kraje. Zde je nejvyšší hustota zalidnění, téměř 1200 obyvatel na 1 km². [34]

Poměrně řídké je osídlená severní a severozápadní část, kde je hustota obyvatel dvacetkrát nižší než v bratislavské aglomeraci. [34]

Bratislavský kraj je nejrozvinutější na Slovensku a to nejen díky své geografické poloze, ale především tím, že se na jeho území nachází hlavní město Slovenské republiky. Bratislava se po vzniku SR stala evropskou metropolí nadregionálního významu. Sídli tu veškeré centrální státní instituce, hospodářské organizace, mezinárodní korporace, banky a nejvýznamnější domácí i zahraniční podnikatelské subjekty. Soustřeďuje se zde téměř celý vědecký a kulturní potenciál Slovenska. Z důvodů vysoké koncentrace institucí a firem, ale i ze značné centralizace v oblasti státních financí, plyne do bratislavské aglomerace vyšší objem peněžních prostředků v porovnání s ostatními částmi Slovenska. To se projevuje v hospodářském rozvoji celého kraje. Vzhledem k dostatečným pracovním příležitostem, rozsáhlým domácím a zahraničním investicím je nezaměstnanost v Bratislavském kraji velmi nízká (k 31.12.2009 4,7%). [34]

V Bratislavském kraji se nacházejí velké průmyslové podniky. Mezi nejvýznamnější patří automobilový koncern Volkswagen Bratislava a petrochemický kombinát Slovnaft. Pro zemědělskou činnost jsou výhodné podmínky v Podunajské nížině. Lesnictví v oblasti Malých Karpat a Záhorské nížiny patří k méně významnému hospodářskému odvětví Bratislavského kraje. [34]

Území Bratislavského kraje je důležitou dopravní křižovatkou evropského významu. Kříží se zde mezinárodní západo-východní a severo-j jižní silniční spojení. Koncentruje se zde tranzitní automobilová a železniční doprava, také mezinárodní lodní a letecká doprava. Ze strategického i hospodářského hlediska je mimořádně důležitá i přepravní trasa ropovodu a plynovodu. [34]

8.1.2 Trnavský kraj

Trnavský kraj spoluvytvářejí tři rázovité regiony. Na severozápadě je to Záhoří, v centrální části Trnavský region a na jihu oblast Žitného ostrova. [34]

Toto území patří k nejstarším kulturním oblastem Slovenska, svědčí o tom četné archeologické nálezy. Západní a severozápadní část kraje zabírá Záhorská nížina, která se dělí na dva krajinné celky, na Borskou nížinu a na Chvojnickou pahorkatinu. Většinu jižního území kraje zabírá Podunajská nížina. Na jihu území tvoří hranici s Maďarskem řeka Dunaj.

Území kraje je převážně odlesněné a přeměněné na ornou půdu s vysokou produkční hodnotou, většina území kraje disponuje nejkvalitnějším půdním fondem. [34]

V Trnavském kraji je velké množství chráněných území, např. chráněná krajinná oblast Dunajské Luhy a Bílé Karpaty. Mezi nejvýznamnější lázeňské místa kraje patří Piešťany, které využívají geotermální a léčivé prameny. Jsou předpokladem úspěšného rozvoje cestovního ruchu i díky vhodné infrastruktuře a přiměřené úrovni poskytovaných služeb. [34]

Počtem obyvatel patří Trnavský kraj k nejméně osídleným krajům Slovenska. [34]

Trnavský kraj je průmyslově-zemědělský region, ve kterém jsou zastoupena téměř všechna odvětví průmyslu. Především strojírenský průmysl, textilní průmysl, sklářský průmysl, dřevařský, elektrotechnický, potravinářský, papírenský a chemický průmysl. Nejvýznamnějším odvětvím průmyslu je energetický. V kraji se nachází atomová elektrárna Jaslovské Bohunice, vodní dílo Gabčíkovo a několik menších vodních elektráren. [34]

Důležitým předpokladem pro rozvoj průmyslu v kraji jsou zahraniční investice, které do trnavského kraje láká nejen levná a kvalifikovaná pracovní síla, ale i příznivá geografická poloha. Důkazem je rozhodnutí některých zahraničních firem vybudovat své závody na území kraje. Mezi nejvýznamnější patří francouzská automobilka PSA Peugeot-Citroën v Trnavě, Sony s výrobou tunerů a dalších komponentů pro televizory, jihokorejská Koam Elektronik, která má závod v Sládkovičově a Samsung Electronics v Dunajské Středě.

Trnavský kraj je svojí polohou velmi významný v systému dopravy, má poměrně hustou silniční a železniční síť nadregionálního významu. [34]

8.1.3 Trenčianský kraj

Trenčianský kraj se rozprostírá v severozápadní části Slovenské republiky. Z geografického hlediska patří kraj do oblasti Západních Karpat. Územím kraje protéká řeka Váh, podél které se táhne Trenčianská kotlina. Na východě ji uzavírá masiv Povážského Inovce a Strážovské vrchy, na západě masiv Bílých Karpat. Z jihu do území zasahují Malé Karpaty a část Podunajské nížiny. Další významnou řekou, která protéká územím, je řeka Nitra. [34]

Pro region jako celek je charakteristická četnost odvětví v průmyslové základně. Do báňského průmyslu spadá těžba hnědého uhlí, lignitu a nerudných surovin. Strojírenský průmysl představuje výroba mimo jiné obráběcích strojů, ocelových konstrukcí. V gumárenském průmyslu je to výroba pneumatik, v elektrotechnice je zastoupen výzkum a vývoj pro výrobu zařízení výkonné elektrotechniky pro osobní auta. Z dalších odvětví jsou to textilní průmysl, dřevozpracující, potravinářský průmysl a výroba stavebních hmot. [34]

Ve struktuře půdního fondu mají zvláštní postavení chmelnice, ovocné sady a vinohrady. Rostlinná výroba na jihu kraje je orientovaná na pěstování obilovin, olejnin, technických plodin a krmiv. [34]

8.1.4 Nitrianský kraj

Nitrianský kraj se nachází na jihu Slovenska v Podunajské nížině. Na severu se táhne pohoří Tribeč. Jeho územím protékají největší slovenské řeky Dunaj, Nitra, Hron, Váh a Ipel. Osou kraje je řeka Nitra s bohatým výskytem minerálních a termálních vod. [34]

Přírodní podmínky určují v jižní a jihovýchodní části zemědělský charakter. Jedná se o obilnářské oblasti, kraj je důležitou vinařskou oblastí. Na celém území je rozšířen chov dobytka a prasat. Struktura průmyslové výroby je různorodá. V městě Šala se nachází jeden z největších agrochemických závodů na Slovensku, v Tlmačoch energetické strojírný, v Komárně loděářský průmysl a pozemní stavitelství, jaderná energetika v Mochovcích, výroba papíru a zpracování odpadu v Štúrově, textilní odvětví v Levici. Kraj vyniká bohatstvím zásob termálních vod. [34]

8.1.5 Žilinský kraj

Žilinský kraj patří svou rozlohou mezi větší kraje Slovenska. Zabírá severní část středního Slovenska. Hornaté území kraje tvoří celky Vnějších Karpat, Fatransko-tatranská oblast a

Slovenské stredohoří. Povrch kraje je velmi členitý. Kotliny při řekách Váh, Orava, Kysuca a jiných mají převážně charakter pahorkatin. Nižší části pohoří mají reliéf hornatiny, který v nejvyšších částech přechází do vysokohorského ledovcového reliéfu. [34]

Podle počtu obyvatel patří Žilinský kraj mezi středně velké kraje. Obyvatelstvo je soustředěno do kotlin, horské oblasti na okraji kotlin jsou osídleny velmi řídko. Téměř bez osídlení jsou vysoká pohoří na východní části kraje. [34]

Ekonomika kraje je zastoupená všemi odvětvími, přičemž rozhodující roli hraje průmysl, stavebnictví a zemědělství. Průmysl má dominantní postavení, nejdůležitějšími odvětvími jsou strojírenství, zpracování kovů a dřeva, chemická a textilní výroba, energetika, automobilová a papírenská výroba. Stavebnictví má podíl na tvorbě hrubého produktu cca 13%. V zemědělství převládá živočišná výroba, z rostlin se pěstují obilniny a zejména brambory. V kraji je vybudováno 11 vodních elektráren. Z celoslovenského hlediska je významná činnost energetického dispečinku v Žilině. Územím procházejí důležité mezinárodní silniční tahy a poloha kraje je významná také pro železniční dopravu. Kraj představuje perspektivní region, zejména po úspěšné transformaci a revitalizaci důležitých hospodářských odvětví. [34]

8.1.6 Banskobystrický kraj

Banskobystrický kraj se rozkládá na jihu středního Slovenska. Rozlohou a počtem obyvatel je největší na Slovensku. [34]

Do území zasahují všechny celky Slovenského Středohoří, částečně sem zasahují i celky Slovenského Rudohoří a celky fatransko-tatranské oblasti, Starohorské vrchy, Horehronské podolí a Nízké Tatry. Na jihu se táhne Jihoslovenská kotlina a na hranicích s Maďarskem Cerová vrchovina. Převážná část kraje je zalesněná, odlesněné jsou především kotliny. Hlavní řekou území je Hron a jeho levý přítok Slatina. Nedostatek vody pro doly byl v minulosti řešen výstavbou vodních nádrží, které jsou jedinečnou okrasou. [34]

Oblast Sitna je považována za kolébkou evropské turistiky ve středních polohách. [34]

Území kraje je osídlené nerovnoměrně. Hustě osídlená je část Zvolenské a Žiarské kotliny a jih kraje. Horské oblasti na severu a ve středu kraje, hlavně Nízké Tatry a Slovenské Rudohoří jsou osídlené málo. [34]

Průmyslová výroba v kraji prochází transformačním procesem. Nejdůležitějším odvětvím je průmysl stavebních hmot a potravinářský. Významný je také hutnický, strojírenský a chemický průmysl. Z mezinárodního hlediska je významná Mincovna s. p. v Kremnici, kde se razí mince. [34]

Pro zemědělskou produkci jsou lepší přírodní podmínky v jižní části kraje. Zemědělství je zaměřené především na pěstování obilovin a technických plodin. Příznivé podmínky jsou pro pěstování teplomilnějších rostlin. Sever a západ kraje je vhodný pro pěstování žita, lnu a konzumních brambor. Na jihovýchodě v okolí Cerové vrchoviny je významná oblast pěstování tabáku. V živočišné výrobě převládá chov hovězího dobytka a jehňat a výkrm prasat. Perspektivní je využití rozsáhlých lesů, zaměřené na produkci dřeva se zachováním a zvelebováním lesa. [34]

Dopravně není kraj dobudovaný, i když v něm existují 2 východně západní koridory. [34]

8.1.7 Prešovský kraj

Prešovský kraj je druhý nejrozsáhlejší krajem na Slovensku, rozkládá se na jeho severovýchodě. Nejrozsáhlejší jsou celky Vnějších Karpat, do kraje zasahují celky Fatransko-tatranské oblasti a Slovenského Rudohoří. Z hydrologického hlediska leží kraj v hlavním evropském rozvodí. Západní část odvodňuje Poprad vlévající se do Dunajce, jediné řeky se severním tokem do Baltského moře. Ostatní řeky povodí patří k úmoří Černého moře. Zdroje přírodních léčivých vod využívaných v lázních mají celoslovenský význam. [34]

Hustota obyvatelstva je velmi nevyrovnaná. Územím kraje prochází jen část dálnice D1, pokračuje se v jejím budování západním směrem. Do sítě veřejných letišť mezinárodního významu patří letiště Poprad. [34]

Průmysl je v kraji bez výrazné orientace na některé odvětví. Zemědělství je velmi rozmanité. Rostlinná výroba je zaměřená na pěstování obilovin, technických plodin a brambor. Živočišná produkce se specializuje na chov hovězího dobytka, drůbeže a ovcí. Území kraje je bohaté na kvalitní podzemní vodu. [34]

Potenciál Prešovského kraje je v cestovním ruchu, rekreaci a lázeňství. Nejvýznamnější oblastí mezinárodního cestovního ruchu v kraji jsou Vysoké Tatry. [34]

8.1.8 Košický kraj

Košický kraj zabírá celou jižní polovinu východního Slovenska. Na území kraje se rozkládají Východoslovenská nížina, Zemplínské vrchy, část Košické kotliny, Bodvinská pahorkatina a Vihorlatské vrchy. Středem kraje se táhnou Slánské vrchy a na západě Slovenské Rudohoří. Na severu přechází do Hornádské kotliny a Branicka. Hustá síť řek patří do povodí Hornádu, Bodrogu a Slané. [34]

Rozhodujícími sektory pro hospodářství jsou průmysl, zemědělství a stavebnictví. Z průmyslu dominuje výroba kovů a kovových výrobků, výroba elektrických a optických zařízení, výroba potravin, výroba strojů a zařízení a výroba ostatních nekovových minerálních výrobků. Rostlinná výroba se orientuje na pěstování ječmene, pšenice, kukuřice a brambor. V živočišné výrobě má zastoupení chov hovězího dobytka, prasat, ovcí a drůbeže. [34]

Košický kraj je propojený silniční a železniční dopravou ve směru východ – západ a sever – jih s okolními státy mezinárodními dopravními tahy. V Košicích je letiště mezinárodního významu. Z hlediska zásobování plynem má kraj příznivou polohu, jižní částí prochází tranzitní plynovod z Ruska a Ukrajiny.[34]

8.2 Rozčlenění Slovenska podle jednotek NUTS

NUTS 1 – představuje celé území Slovenské republiky

NUTS 2 – patří sem 4 jednotky:

- Bratislavský kraj – jednotka vymezená pouze územím Bratislavského kraje,
- Západní Slovensko – jednotka vymezená spojením území Trnavského, Trenčianského a Nitranského kraje,
- Střední Slovensko – jednotka vymezená spojením území Žilinského a Banskobystrického kraje,
- Východní Slovensko – jednotka vymezená spojením území Prešovského a Košického kraje.

NUTS 3 – jedná se o 8 územních krajů Slovenska: Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčianský kraj, Nitrianský kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj a Košický kraj.

LAU 1 – do této skupiny patří 79 okresů Slovenské republiky

LAU 2 – do této úrovně patří 2 891 obcí Slovenska. [22]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 REGIONÁLNÍ POLITIKA SLOVENSKA PŘED VSTUPEM DO EU

Slovensko se vyznačuje velkými regionálními disparity. Velká regionální diferencovanost je daná zejména geograficky, historicky, kulturně a ekonomickým složením. Je ovlivněna externími kulturními vlivy, záměrnými zásahy státu do regionů, mírou urbanizace a industrializace. Velké rozdíly jsou v geografii obyvatelstva. Sever a východ Slovenska je typický vysokou populační dynamikou a naopak jih a jihozápad jsou na tom opačně. Velké rozdíly jsou také ve vzdálenostech, v ekonomické výkonnosti a také v sociální oblasti. [24]

9.1 Vývoj regionální politiky po roce 1989

Přechod k liberální demokracii a tržní ekonomice nebyl na Slovensku na začátku 90. let provázen uplatňováním regionální politiky. Byla přijímána pouze dílčí východiska pro snižování regionálních disparit, chyběla střednědobá a dlouhodobá koncepce regionálního rozvoje. Přesto, že vláda v roce 1991 přijala „Zásady regionální politiky“ a poukázala na zhoršující se situaci v regionech s nezaměstnaností dosahující 20%, až do roku 1996 nevyvinula žádnou konkrétní aktivitu na podporu regionálního rozvoje. [2]

Největší vliv na regionální rozvoj Slovenska mělo schválení územně-správního uspořádání Slovenské republiky v roce 1996. Následně v roce 1997 byl schválen dokument „Koncepce územního rozvoje Slovenska“, který definoval principy a cíle regionálního rozvoje Slovenska. V roce 1998 byla po dohodě se Statistickým úřadem SR a Evropským statistickým úřadem vytvořena soustava klasifikačních úrovní NUTS. Následně byly vytvořeny instituce odpovědné za regionální politiku: místopředseda vlády odpovědný za regionální rozvoj, Rada vlády Slovenské republiky pro regionální politiku a Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje Slovenské republiky (MVRR SR). Ministerstvo vypracovalo Integrovaný plán regionálního a sociálního rozvoje, který sloužil jako podklad pro rozhodování v oblasti regionálního rozvoje a zároveň byl předpokladem pro čerpání z předvstupních fondů EU. Kraje Banskobystrický, Prešovský a Košický byly označeny za méně rozvinuté a za regiony s vážnými problémy ekonomického a sociálního rozvoje a byly určeny jako prioritní při čerpání finančních prostředků z programu PHARE. [2]

V roce 2000 schvaluje vláda „Zásady regionální politiky Slovenské republiky“, které jsou ve shodě s principy regionální politiky v zemích EU. Tyto zásady se transformovaly do hlavního legislativního dokladu pro uplatňování regionální politiky Zákona č. 503/2001 o podpoře

regionálního rozvoje. Tento zákon definuje depresní regiony a umožňuje spojit národní podporu těmto regionům s prostředky předvstupní pomoci EU a následně také s prostředky ze strukturálních fondů. V roce 2002 byl vypracovaný „Národní rozvojový plán“ a byla schválena konečná podoba klasifikace statistických jednotek NUTS II. V roce 2003 vláda schválila Koncepti financování projektů podporovaných z předvstupních fondů, Kohezního fondu a strukturálních fondů pro období 2004 – 2006. [2]

9.2 Národní plán regionálního rozvoje Slovenské republiky

Národní plán regionálního rozvoje byl vypracovaný na základě usnesení vlády SR č. 242/2000. Je základním střednědobým programovým dokumentem pro uskutečnění regionální politiky Slovenska do roku 2006. [8]

Hlavním úkolem regionální politiky SR je postupné vyrovnávání rozdílů mezi regiony a sociálně-ekonomická soudržnost a soustavné zvyšování životní úrovně obyvatel. Na základě tohoto byl definovaný strategický cíl: „Zabezpečit při respektování trvale udržitelného rozvoje takový růst HDP, aby Slovenská republika do r. 2006 dosáhla úroveň 60 – 65% z průměru HDP/obyv. států EU. K dosažení strategického cíle jsou stanoveny tři hlavní rozvojové osy. V oblasti podpory podnikání se jedná o využití, restrukturalizaci a rozvoj produkčního potenciálu a zvýšení inovační kapacity regionů. V oblasti rozvoje lidských zdrojů jde především o rozvoj lidského potenciálu a efektivní využití zdrojů pracovních sil. A v oblasti rozvoje infrastruktury se jedná o zlepšení dostupnosti regionů a dobudování jejich území infrastrukturou. [8]

9.3 Sektorové a regionální operační programy

Určení cílů, priorit a volba strategií Národního plánu regionálního rozvoje SR vychází ze sektorových a regionálních operačních programů (SOP a ROP). SOP obsahují komplexní řešení regionálního rozvoje z hlediska jednotlivých sektorů a jsou vypracované v rámci kompetencí jednotlivých ministerstev. ROP obsahují návrhy regionálních rozvojových strategií vypracovaných na úrovni regionů ve spolupráci s jednotlivými Krajskými úřady.[8]

9.3.1 SOP Lidské zdroje

SOP Lidské zdroje se zaměřuje na stabilizaci trhu práce a snížení nezaměstnanosti v dlouhodobě zaostávajících regionech, zvýšení pružnosti trhu práce v regionech, podporu marginalizovaných skupin a podporu rozvoje systému vzdělávání. [8]

9.3.2 SOP Průmysl

Hlavní myšlenka SOP Průmysl je potřeba restrukturalizace průmyslové výroby za účelem dosažení růstu a konkurenceschopnosti jak na evropském, tak i světovém trhu s důrazem na integrační snahy Slovenska. Zaměřuje se na restrukturalizaci, mikroekonomickou adaptaci a stimulaci rozvoje podniků, podporu investic a alokačních mechanismů zvyšujících dlouhodobou konkurenceschopnost a tvorbu efektivních pracovních míst, stabilizaci podnikatelského prostředí a jeho kontinuální vylepšování, podporu odbytu se specifickým zaměřením na export, podporu finanční konkurenceschopnosti, kontinuální růst konkurenceschopné produkce a služeb se specifickým zřetelem na malé a střední podnikání, využití domácích zdrojů generujících hospodářský růst a trvalou konkurenceschopnost, zvýšení efektivnosti energetického hospodářství a rozvoj komunální energetiky, budování a zvyšování kvality obchodních a distribučních sítí a budování a rozvoj průmyslových parků. [8]

9.3.3 SOP Multifunkční zemědělství a rozvoj venkova

Cílem SOP Multifunkční zemědělství a rozvoj venkova je trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí, rozvoj multifunkčního zemědělství a zvýšení konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu. [8]

9.3.4 SOP Doprava telekomunikace

Tento operační program je zaměřený na modernizaci a rozvoj dopravní infrastruktury v oblastech železniční dopravy, kombinované dopravy, silniční a městské dopravy, silniční infrastruktury, civilního letectví, vodní dopravy a telekomunikací. [8]

9.3.5 SOP Bydlení

Hlavním cílem SOP Bydlení je podpora rozvoje bydlení v regionech se zaměřením na zlepšení kvality bydlení, snížení energetické náročnosti a provozních nákladů v existujícím bytovém fondu. [8]

9.3.6 SOP Cestovní ruch

Rozvoj cestovního ruchu a lázeňství se zaměřuje především na rozvoj malého a středního podnikání v oblasti cestovního ruchu, rozvoj environmentálně únosného cestovního ruchu, zachování a využití kulturního potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu a záchraně kulturního dědictví. [8]

9.3.7 SOP Životní prostředí

SOP Životní prostředí je v souladu s hlavními dokumenty v oblasti ochrany životního prostředí. Zaměřuje se na ochranu přírody a krajiny, ochranu vod, ochranu ovzduší o ozónové vrstvy Země, nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží a environmentální osvětu, výchovu a vzdělání. [8]

Tabulka 3: Alokace finančních prostředků na jednotlivé SOP v mil. SK [zdroj[8]]

Sektorový operační program	Příspěvek EU	Celkové náklady
Lidské zdroje	560,0	34 720,6
Průmysl	1 267,7	8 139,3
Multifunkční zemědělství a venkov	5 305,461	7 073,681
Doprava a telekomunikace	10 588,9	67 872,9
Bydlení	0,0	53 193,0
Cestovní ruch	62,3	671,6
Životní prostředí	7 330,4	44 128,7
Celkem	25114,8	215 799,8

9.3.8 Regionální operační programy

ROP jsou navrženy pro všechny regiony Slovenské republiky s rozdělením: ROP Region Bratislava, ROP Slovensko – Jihozápad, ROP Slovensko – Severozápad a ROP Region Slovensko – Východ. Pro všechny ROP jsou shodně stanoveny hlavní prioritní osy:

- Využití, restrukturalizace a rozvoj produkčního potenciálu regionu,
- zlepšení dostupnosti regionu a komplexní vybavení území rozhodujícími zařízeními sociální a technické infrastruktury,
- zvýšení inovační kapacity regionu,
- kultivace lidského kapitálu a efektivní využití pracovních sil. [8]

9.4 Evropské fondy ve Slovensku před vstupem do EU

9.4.1 Program PHARE

Programování Phare tvoří součást integrovaného přístupu v pomoci Slovensku při přípravách na vstup to Evropské Unie.[17]

Podpora Phare regionálního rozvoje umožňuje Slovensku získat finanční pomoc z Evropské unie na podporu rozvoje zaostávajících regionů. Pomoc z programu Phare představuje rozhodující posun k typu projektů, které se financují ze strukturálních fondů. [17]

Podpora v rámci hospodářské a sociální soudržnosti se zaměřuje na zvyšování aktivit výrobního sektoru diverzifikací ekonomiky, rozvojem a modernizací jednotlivých odvětví. Posilnění lidských zdrojů rozvojem podnikatelských zručností, přizpůsobováním skladby pracovních sil na nové podmínky, zabezpečením stejných příležitostí pro ženy a muže, rekvifikací a školením pracovníků a podnikatelů. Zlepšení infrastruktury související s podnikáním vytvářením průmyslových parků, hospodářských zón a podnikatelských inkubátorů.[17]

Při podpoře budování institucí je třeba zohlednit potřeby na regionální i na celostátní úrovni. Posilují se institucionální a administrativní kapacity země. Investice do infrastruktury podporují programy na dodávku zařízení pro instituce. [17]

Podpora ekonomické a sociální soudržnosti se soustřeďuje na posilnění institucí, které budou potřebné pro realizaci strukturálních fondů po vstupu Slovenska do Unie. V rámci oblasti občanské společnosti je třeba zaměřit pozornost např. na romskou problematiku. [17]

9.4.2 Program PHARE CBC (přeshraniční spolupráce)

Program přeshraniční spolupráce má za cíl pomáhat při spolupráci mezi Slovenskem a sousedními státy, kterou jsou členskými státy unie, nebo asociovanými zeměmi, a rozvíjet ji. Program přeshraniční spolupráce se realizuje s Rakouskem, Českou republikou, Polskem a Maďarskem. [17]

Velké investiční projekty usilují o zlepšení dopravní infrastruktury sousedních regionů, ochranu životního prostředí a podporu hospodářské spolupráce. Malé infrastrukturální projekty na principu „lidé lidem“ podporují kulturní výměnu, lidské zdroje, hospodářský růst a cestovní ruch. [17]

9.4.3 Program SAPARD

Program SAPARD je speciální předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova, který pomáhá kandidátským zemím v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. Hlavním cílem programu je zlepšení kvality života venkovského obyvatelstva, vytvoření konkurenceschopného a efektivního zemědělsko-potravinářského odvětví, zabezpečení pracovních míst a adekvátních příjmů v znevýhodněných zemědělských regionech a zabezpečení trvale udržitelného rozvoje venkova. [17]

9.4.4 Program ISPA – příprava na strukturální politiku EU

Pomoc je soustředěná především na soulad právního systému kandidátské země s právními normami EU. Dalším cílem fondu je příprava kandidátské země na čerpání z Kohezního fondu. [17]

Ochrana životního prostředí se týká pitné vody, odpadních vod, odpadového hospodářství a kvality ovzduší. Zlepšení dopravní infrastruktury se zaměřením na transevropské dopravní síť. [17]

9.5 Příprava Slovenska na strukturální fondy

V průběhu roku 2002 začala intenzivní příprava Slovenska na implementaci strukturálních fondů. Definitivně se stanovily regiony na úrovni NUTS II, byly zřízeny řídicí, platební a monitorovací orgány pro strukturální fondy, vytvořil se systém finančního řízení, kontroly a vnitřního auditu pro strukturální fondy, rozhodlo se v otázkách finančních tabulek a vytvořil se postup přípravy projektů. [17]

Komentář

Po přechodu k demokratickému systému se Slovensko spíše zabývalo transformací plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku. V tomto období se regionální politika neuplatňovala. Nejen že chyběly potřebné dokumenty, ale i jednotlivé vlády přijímaly jen přechodná opatření. Proto je pochopitelné, že ekonomické a sociální problémy se v určitých regionech zvětšovaly a regionální disparity na Slovensku rostly. V tomto transformačním období mělo největší vliv schválení „Koncepce územního rozvoje Slovenska“ v roce 1997, které definovalo principy a cíle regionálního rozvoje a snažilo se o soulad slovenské regionální politiky

s přístupy uplatňovanými v EU. Následně jsou přijímány další zákony a nařízení v rámci regionální politiky a jsou zřízeny instituce odpovědné za regionální rozvoj. Tehdejší Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova na podnět z EU vypracovalo Integrovaný plán regionálního a sociálního rozvoje. Tento dokument definuje regiony s vážnými problémy ekonomického a sociálního rozvoje a zároveň slouží jako předpoklad pro čerpání z předvstupních fondů, především z programu PHARE.

Předvstupní programy pomáhají kandidátským zemím při přípravách na vstup do EU, zaměřují se především na soulad právního systému kandidátské země s právními normami EU a připravují je na čerpání ze strukturálních fondů. Na Slovensku byla konkrétní pomoc zaměřena na oblasti zemědělství, rozvoj venkova, posílení jednotlivých výrobních sektorů a přizpůsobení skladby pracovních sil na nové podmínky.

10 REGIONÁLNÍ POLITIKA SLOVENSKA PO VSTUPU DO EU

Každé programovací období sebou přináší změny v řízení a realizaci strukturálních fondů, v rozdělení zodpovědnosti mezi Komisí, členským státem a regiony. Proto je důležité, aby Slovenská republika vytvořila základy strukturální politiky. Součástí jejich budování je i kvalitní tvorba programových dokumentů, které tvoří východisko pro čerpání pomoci ze strukturálních fondů.

10.1 Národní rozvojový plán

Národní rozvojový plán je základním programovým dokumentem pro realizaci strukturální a regionální politiky Slovenska pro roky 2004 – 2006. Popisuje současný stav regionů Slovenska a bariéry jejich rozvoje. Definuje rozvojové priority a způsob jejich dosažení. Obsahuje cíle, strategii a s tím spojený finanční a implementační rámec. Charakterizuje operační programy a další programové dokumenty, na které se alokuje finanční pomoc EU. [10]

Byl vypracovaný s cílem zvýšit konkurenceschopnost zaostalých regionů a jejich výkonnost při respektování trvalé udržitelnosti a tak zmírnit rozdíl v úrovni HDP/obyv. ve Slovensku proti průměru členských států EU. Národní rozvojový plán současně zabezpečuje funkčnost regionální politiky v souladu se střednědobými hospodářskými prioritami Slovenska. [10]

10.2 Programy pro období 2004 – 2006

10.2.1 Sektorový operační program Průmysl a služby (SOP PS)

Globálním cílem SOP PS je růst konkurenceschopnosti průmyslu a služeb. SOP PS se zaměřuje na řešení problémů rozvoje perspektivních podnikatelských subjektů a jejich konkurenceschopnost v rámci hospodářství jednotného trhu EU a přizpůsobení rozvoje podnikání v podmínkách mezinárodní dělby práce podporou obchodu, informačních a komunikačních technologií, elektronického obchodu a stimulací vstupu přímých investic.[9]

Tabulka 4: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Sektorového operačního programu Průmysl a služby v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Růst konkurenceschopnosti sektoru služeb s využitím potenciálu domácího růstu	77 344 264	173 840 441
Rozvoj cestovního ruchu	63 281 671	113 304 325
Technická pomoc	10 584 748	14 112 997
Celkem	151 210 683	301 257 763

10.2.2 Sektorový operační program Lidské zdroje (SOP LZ)

SOP LZ vymezuje priority a opatření v sektoru rozvoje lidských zdrojů pro realizaci pomoci z Evropského sociálního fondu v rámci Cíle 1. Program je určený pro území všech krajů Slovenska s označením NUTS III kromě Bratislavského. SOP LZ se zabývá problematikou rozvoje aktivní politiky na trhu práce, cílem je především snížit dlouhodobou nezaměstnanost a předcházet jí. Bude posílena zásada rovné příležitosti v přístupu na trh práce a udržení se na něm. Spojení rozvoje celoživotního vzdělávání a trhu práce a přizpůsobení obsahu a procesu vzdělávání potřebám trhu. [9]

Tabulka 5: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Sektorového operačního programu Lidské zdroje v Eurech [zdroj[9]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Rozvoj aktivní politiky na trhu práce	185 436 045	290 932 513
Posílení rovnosti příležitostí na trhu práce a sociální zabezpečení	24 283 292	31 237 143
Rozvoj celoživotního vzdělávání a adaptabilita pracovní síly	66 227 159	92 095 172
Technická pomoc	8 534 428	11 379 237
Celkem	284 480 924	425 644 065

10.2.3 Sektorový operační program Zemědělství a rozvoje venkova (SOP ZRV)

SOP ZRV podporuje oblasti Slovenské republiky spadající pod Cíl 1 a je financovaný z Evropského zemědělského garančního a podpůrného fondu a z finančního nástroje pro podporu rybolovu. Navazuje na program SAPARD. [9]

Globálním cílem tohoto programu je „Multifunkční zemědělství a rozvoj venkova“.

V oblasti zemědělství jde především o zajištění jeho větší konkurenceschopnosti a adaptace na podmínky evropského trhu. Velmi důležitým prvkem je snižování a odstraňování negativních vlivů na životní prostředí, ochrana vod a půdy před znečišťováním ze zemědělských zdrojů. Podpora a zlepšování zpracování a marketing rybích výrobků, rozvoj akvakultury a rybářství je opatření, které přispěje k větší konkurenceschopnosti rybářství i k jeho multifunkčnímu charakteru. Renovace a rozvoj obcí má za cíl řešit nepříznivou situaci ve stavu obecního majetku a přispět ke zlepšení ekonomických a sociálních podmínek obyvatel venkova. [9]

Tabulka 6: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Sektorového operačního programu Zemědělství a rozvoj venkova v Eurech [zdroj[9]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Podpora produktivního zemědělství	129 647 524	185 210 749
Podpora trvale udržitelného rozvoje venkova	49 007 121	65 003 688
Technická pomoc	4 333 342	5 777 790
Celkem	182 987 987	255 992 227

10.2.4 Operační program Základní infrastruktura (OP ZI)

OP ZI je určený pro území všech Slovenských samosprávných krajů kromě Bratislavského. OP ZI se zaměřuje na posílení infrastruktury center regionálního významu, jehož záměrem je vytvořit lepší podmínky pro ekonomický rozvoj v regionech, a to pomocí zlepšení dostupnosti center mezinárodního významu (Bratislava, Košice...) z center jednotlivých samosprávných krajů s cílem zvýšit atraktivitu těchto center pro investory, zlepšení kvality životního prostředí, jako nezbytného předpokladu zabezpečení trvale udržitelného rozvoje regionů, zlepšení občanské vybavenosti měst v oblasti veřejných služeb, jako podmínky pro zvýšení kvality života v regionech a také k jejich zatraktivnění pro návštěvníky a investory, informatizace veřejných služeb v regionech a jejich zpřístupnění pro obyvatele, jako posílení systému regionální ekonomiky – inteligentního regionu, posílení systému regionální politiky na regionální a lokální úrovni, jako nezbytného faktoru pro zabezpečení rozvoje regionů pod podmínkou efektivního fungování veřejno-soukromého partnerství. [10]

Tabulka 7: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Základní infrastruktura v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Dopravní infrastruktura	206 218 995	274 958 660
Environmentální infrastruktura	96 394 550	142 995 988
Lokální infrastruktura	95 160 084	122 314 834
Technická pomoc	24 589 823	32 786 432
Celkem	422 363 452	573 055 914

10.2.5 Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cíl 2

Tento program je financovaný z Evropského fondu regionálního rozvoje. Strategickým cílem je dosažení takového stavu, aby region poskytoval dostatek pracovních příležitostí a kvalitní prostředí pro život svých obyvatel. Vychází z potřeby restrukturalizace hospodářské základny regionu ve prospěch terciéru a kvartéru stimulací rozvoje malého a středního podnikání, podporou zakládání místních podniků mladými lidmi, rozvojem informačních technologií. Trvale udržitelný rozvoj venkova je zaměřený především na zvyšování kvality a kultury života na venkově, zachování jeho historických krajinných struktur, zvyšování kvality života podporou rozvoje technické, environmentální a sociální infrastruktury. [9]

Tabulka 8: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cíl 2 v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Podpora oživení ekonomických činností a trvale udržitelný rozvoj	35 681 489	118 194 932
Technická pomoc	1 486 729	2 973 457
Celkem	37 168 218	121 168 389

10.2.6 Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cíl 3

Tento program je financovaný z Evropského sociálního fondu. Strategickým cílem je zvýšení konkurenceschopnosti regionu prostřednictvím udržitelnosti vysokého ekonomického potenciálu a rozvoje lidských zdrojů. Program věnuje pozornost rozvoji lidských zdrojů a zvýšení kvality zaměstnanosti. Je zaměřen na podporu sociální přijatelnosti ekonomické reformy, na podporu strukturálních změn v zaměstnanosti. Zaměří se na posílení významu

terciárního vzdělávání jako součásti celoživotního vzdělávání v procesu zvyšování kvality lidských zdrojů a na podporu přínosu výzkumu a vývoje do zvyšování konkurenceschopnosti regionu. [9]

Tabulka 9: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cíl 3 v Eurech [zdroj[9]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Aktivní politika trhu práce a sociální integrace	21 683 714	52 040 912
Rozvoj celoživotního učení a podpora výzkumu a vývoje v souvislosti se zvyšováním kvality lidských zdrojů	21 683 714	47 433 123
Technická pomoc	1 572 326	3 144 652
Celkem	44 939 754	102 618 687

10.2.7 Fond soudržnosti

V rámci Fondu soudržnosti se realizují velké infrastrukturální projekty s minimální hodnotou projektu 10 mil. EUR v oblasti dopravy a životního prostředí. Celkové investice v rámci fondu soudržnosti činí 509,7 mil. EUR. [9]

Zaměření Fondu soudržnosti pro oblast životního prostředí se týká podpory projektů v oblastech pitné vody, odpadové vody, ochrany ovzduší a odpadního hospodářství. Zaměření Kohezního fondu pro oblast dopravy se týká podpory projektů v oblastech silniční dopravy, železniční dopravy, kombinované dopravy, civilního letectví a vodní dopravy. [9]

10.2.8 Iniciativy společenství

EQUAL

Iniciativa společenství, která je adresovaná všem příčinám diskriminace a nerovnosti na trhu práce a proti sociálnímu vyloučení. Zaměřuje se na rozvoj a ověřování inovativních přístupů na trhu práce a politik sociálního začlenění. Rozšiřování těchto výsledků zabezpečuje výměna zkušeností s partnery z různých zemí. Zásady iniciativy EQUAL se týkají nadnárodní spolupráce na podporu nových prostředků v boji proti všem formám diskriminace a nerovnosti na trhu práce. [9]

Tabulka 10: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – EQUAL v Eurech [zdroj[9]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Zaměstnatelnost	7 347 895	10 531 984
Podnikání	5 121 261	7 681 891
Adaptabilita	4 675 934	6 546 307
Rovnost příležitostí	3 339 953	4 631 401
Technická pomoc	1 781 308	2 555 790
Celkem	22 266 351	31 947 373

INTERREG IIIA

Cílem iniciativy společenství INTERREG III je posílit hospodářskou a sociální soudržnost Společenství formou podpory přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce. Financování programu je zaměřené na podporu společného rozvoje malého a středního podnikání, vzdělání, školení a kulturních výměn, řešení zdravotních problémů v příhraničních regionech, ochranu a zlepšení životního prostředí, energetických sítí, dopravy a telekomunikací. [10]

Na základě předchozích zkušeností se INTERREG III dělí na 3 linie:

- INTERREG IIIA – přeshraniční spolupráce – podpora integrovaného regionálního rozvoje mezi sousedními příhraničními regiony, včetně vnějších a určitých přímořských hranic
- INTERREG IIIB – nadnárodní spolupráce – přispívání k harmonizaci územní integrace celé Unie
- INTERREG IIIC – meziregionální spolupráce – zdokonalování regionálního rozvoje a politiky techniky soudržnosti prostřednictvím nadnárodní/meziregionální spolupráce. [10]

Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika

Cílem je upevnit postavení existujících společných tradic. Podporou kulturních aktivit a tradic zvýšit atraktivitu regionu v oblasti turismu a přinést s tím související pracovní příležitosti. Spolupráce a posílení dlouhodobých forem spolupráce, navazování a prohlubování kontaktů a průběžná komunikace a spolupráce mezi obyvateli pohraničí. Využití regionálních a lokálních specifických podmínek zvyšujících počet turistických aktivit. Zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie. [10]

Tabulka 11: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Sociální a kulturní rozvoj a vytváření sítí	4 235 191	5 646 922
Ochrana krajiny a rozvoj turistiky	8 475 397	11 300 530
Technická pomoc	956 710	1 275 615
Celkem	13 667 298	18 223 067

Program přeshraniční spolupráce Rakousko – Slovenská republika

Aktivní příprava hospodářských sektorů v regionech na obou stranách hranice na splnění výzev rozšíření EU. Stimulace přeshraničního ekonomického rozvoje při zachování regionální nezávislosti a kompetencí, zvýšení a adaptace standardů na Slovensku k rakouské úrovni nebo úrovni EU. Zlepšení podmínek dostupnosti v dopravě a informační technologii s dosažením žádoucího životního a ekonomického prostředí. Podporovat přenos přeshraničních informací a know-how. Rozvíjet spolupráci a infrastrukturu v oblasti vzdělání, doškolování a vědy – intenzivnější spolupráce mezi vzdělávacím a kvalifikačními institucemi. Intenzivně využívat obnovitelné energie, optimálně využívat existující zdroje, ochrana životního prostředí včetně národních a přírodních parků, prostorový rozvoj venkovských a městských oblastí. [10]

Tabulka 12: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Rakousko – Slovenská republika v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Přeshraniční ekonomická spolupráce	8 702 000	15 885 000
Dostupnost	8 957 000	16 396 000
Přeshraniční organizační struktury a sítě	4 058 190	7 166 380
Lidské zdroje	4 495 553	8 355 106
Udržitelný environmentální rozvoj	8 122 778	14 979 556
Speciální podpora pro hraniční regiony	839 000	1 678 000
Technická pomoc	1 978 000	3 512 000
Celkem	37 152 521	67 972 042

Program přeshraniční spolupráce Polsko – Slovenská republika

Podpora znovuoživení prostředí a krajinného bohatství vytvořením integrovaného přeshraničního systému na ochranu životního prostředí. Společné zaměření na zlepšení situace na

trhu práce. Udržení lokální identity přírodního a kulturního dědictví Polsko – Slovenských příhraničních oblastí, použití existujícího přírodního a kulturního dědictví pro turistické účely. [10]

Tabulka 13: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Polsko – Slovenská republika v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Rozvoj infrastruktury	11 000 946	14 667 928
Sociální a ekonomický rozvoj	7 600 653	10 134 205
Technická pomoc	1 400 120	1 866 827
Celkem	20 001 719	26 668 960

Program sousedství Maďarská republika – Slovenská republika – Ukrajina

Zvýšit atraktivitu hraničního regionu pro přeshraniční společenské a hospodářské aktivity, zlepšení podmínek pro inovace a technologii se zaměřením na nově vznikající podniky. Zvýšení konkurenceschopnosti malého a středního podnikání společnými aktivitami a vybudováním přeshraničních sítí. Projekty „lidé lidem“ – optimalizovat interakci mezi lidmi, sdruženími a orgány, zlepšit komunikaci a informační toky. Snížit znečištění životního prostředí společně plánovanými aktivitami a investicemi do čištění odpadních vod a úpravy vody. Eliminovat chybějící nebo nedostatečné lokální propojení mezi jednotlivými sídly. [10]

Tabulka 14: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika – Ukrajina v Eurech [zdroj[25]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Přeshraniční sociální a ekonomická spolupráce	8 565 038	11 420 052
Přeshraniční životní prostředí a doprava	13 569 080	18 092 107
Technická pomoc	1 666 099	2 221 346
Celkem	23 800 217	31 733 505

INTERREG IIIB – nadnárodní spolupráce

Nadnárodní spolupráce mezi národními, regionálními a místními institucemi se zaměřuje na podporu vyšší úrovně územní integrace napříč širokými uskupeními regionů Evropy, s úmyslem dosáhnout trvale udržitelný, harmonický a vyvážený rozvoj Společenství a lepší územní integraci s kandidátskými a ostatními sousedními zeměmi. Podpora se týká účinných

a trvale udržitelných dopravních systémů a zlepšení přístupu k informační společnosti, podpory životního prostředí, přírodních včetně vodních zdrojů. [9]

Tabulka 15: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIB v Eurech [zdroj[9]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Podpora udržitelného územního rozvoje a sociální a ekonomická soudržnost	39 848 868	67 249 003
Efektivně a trvale udržitelné dopravní systémy, přístup k informační společnosti	15 265 517	24 816 789
Podpora a management krajiny, přírodní a kulturní dědictví	15 287 302	25 068 694
Ochrana životního prostředí, management zdrojů a prevence rizik	25 197 502	42 151 861
Technická pomoc	7 195 641	11 786 571
Celkem	102 794 830	171 072 918

INTERREG IIIC – meziregionální spolupráce

Hlavním cílem meziregionální spolupráce je zlepšení efektivnosti politik a nástrojů regionálního rozvoje a soudržnosti vytvářením sítí, zejména zaostávajících regionů a regionů procházejících strukturálními změnami. K prioritním oblastem patří podpora aktivit spolupráce, jako je výzkum, rozvoj technologií, rozvoj malého a středního podnikání, informační společnost, kultura, zaměstnanost, turistika a životní prostředí. [9]

Tabulka 16: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIC v Eurech [zdroj[9]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Podpora malého a středního podnikání a rozvoje cestovního ruchu	24 537 583	40 895 972
Technická pomoc	1 291 451	2 582 902
Celkem	25 829 034	43 478 874

Komentář

V souvislosti s čerpáním finančních prostředků z EU bylo na slovenské vládě rozhodnutí mezi dvěma alternativami. Na jedné straně je možnost s využitím prostředků z eurofondů dosáhnout maximálního ekonomického růstu, na druhé straně je možné určit priority tak, aby prostředky směřovaly do méně rozvinutých regionů. Slovenská vláda se rozhodla pro maximalizaci růstu ekonomiky. Toto rozhodnutí vyplývá především z očekávání, že investi-

ce do pólů růstu přinesou vyšší ekonomický efekt, než jejich alokace do méně rozvinutých regionů a také, že póly růstu mají lepší předpoklady vyčerpávat nabízené zdroje. V tomto směru se začaly objevovat negativní ohlasy, že vláda svým rozhodnutím prohlubuje rozdíly mezi regiony. Přitom je běžné, že vedle podpory růstu ekonomiky se souběžně přijímá i intenzivnější podpora vnitřních zdrojů pro méně rozvinuté regiony státu. Vzhledem k této situaci pokračovaly samosprávné kraje v posilování svého postavení v rámci regionální politiky prostřednictvím svého přímého zastoupení v Bruselu. Z tohoto vývoje vyplývá, že regionální politika na Slovensku směřuje k vyšší fiskální decentralizaci zvýšením finanční autonomie územních samospráv.

10.3 Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013

Současné programovací období 2007 – 2013 je pro Slovenskou republiku prvním programovacím obdobím, ve kterém bude mít možnost využívat zdroje z fondů EU v průběhu celého jeho trvání a to na základě dokumentu „*Národní strategický referenční rámec*“.

Tento dokument představuje referenční nástroj na přípravu programování fondů. Stanovuje národní priority, které jsou spolufinancované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v programovacím období 2007 – 2013. Zabezpečí, že pomoc z fondů bude využita v souladu se Strategickým usměrněním Společenství o soudržnosti a určí propojení mezi prioritami Společenství na jedné straně a Národním programem na druhé straně. [13]

Politika soudržnosti se v tomto období bude uskutečňovat prostřednictvím příspěvků z fondů na 3 hlavní cíle: Konvergenci, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropskou územní spolupráci. [13]

V rámci cíle Konvergence je na financování z Kohezního fondu oprávněné celé území SR. Na financování ze strukturálních fondů v rámci tohoto cíle je oprávněné území všech krajů SR kromě Bratislavského kraje. Území Bratislavského kraje spadá pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Cíl Evropské územní spolupráce je v případě přeshraniční spolupráce aplikovatelný na pohraniční regiony NUTS III, v případě nadnárodní spolupráce jsou pro tento cíl oprávněné nadnárodní oblasti, v případě meziregionální spolupráce je oprávněné celé území Společenství.[13]

Tabulka 17: Operační programy – fondy a území podpory v období 2007 – 2013
[zdroj[13]]

OP	Fond	Cíl	Území podpory
Regionální OP	ERDF	Konvergence	celá SR mimo Bratislavského kraje
Životní prostředí	ERDF, KF	Konvergence	celá SR
Doprava	ERDF, KF	Konvergence	celá SR
Informatizace společnosti	ERDF	Konvergence	celá SR mimo Bratislavského kraje
Výzkum a vývoj	ERDF	Konvergence	celá SR
		Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	
Konkurenceschopnost a hospodářský růst	ERDF	Konvergence	celá SR mimo Bratislavského kraje
Vzdělávání	ESF	Konvergence	celá SR
		Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	
Zaměstnanost a sociální inkluze	ESF	Konvergence	celá SR
		Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	
Zdravotnictví	ERDF	Konvergence	celá SR mimo Bratislavského kraje
Technická pomoc	ERDF	Konvergence	celá SR
Bratislavský kraj	ERDF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	Bratislavský kraj

10.4 Operační programy pro období 2007 – 2013

10.4.1 Regionální operační program (ROP)

Celkový rozpočet je stanovený přibližně na 1,7 mld. EUR. Investice z ERDF představují přibližně 1,45 mld. EUR, což je 12,5% celkových investic pro Slovensko. [26]

Hlavním cílem ROP je zvýšení dostupnosti a kvality občanské infrastruktury a vybavenosti v regionech. ROP se zaměřuje především na zásahy do stavebních objektů využívaných zařízeními občanské vybavenosti, za účelem zvýšení kvality poskytovaných služeb občanské infrastruktury v oblasti vzdělávání, sociálních služeb a kultury. Podporuje rekonstrukce místních a regionálních komunikací pro zvýšení dopravní obslužnosti regionů a také na zlepšení hmotné infrastruktury venkovských a městských sídel. [15]

Tabulka 18: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Regionálního operačního programu v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Infrastruktura vzdělávání	348 500 000	410 000 000
Infrastruktura sociálních služeb, sociálněprávní ochrany a sociální kurately	229 500 000	270 000 000
Posílení kulturního potenciálu regionů a infrastruktury cestovního ruchu	190 400 000	224 000 000
Obnova sídel	478 371 500	562 790 000
Regionální komunikace zabezpečující dopravní obslužnost regionů	153 000 000	180 000 000
Technická pomoc	45 228 500	53 210 000
Celkem	1 445 000 000	1 700 000 000

10.4.2 Operační program Životní prostředí (OP ŽP)

Celkový rozpočet programu je stanovený přibližně na 2,1 mld. EUR. Prostředky z ERDF a Kohezního fondu činí 1,8 mld. EUR, což je přibližně 15,5% celkových financí pro Slovensko. [26]

OP ŽP je zaměřený na zlepšení stavu životního prostředí a racionálního využívání zdrojů prostřednictvím dobudování a zkvalitnění environmentální infrastruktury SR ve smyslu předpisů EU a SR a na posílení environmentální složky trvale udržitelného rozvoje. [15]

Program přispěje k dobudování příznivého podnikatelského prostředí, které je základním předpokladem dlouhodobé konkurenceschopnosti a růstu každé tržní ekonomiky. OP ŽP zároveň přispěje k tomu, aby se hospodářský a sociální rozvoj uskutečňoval způsobem umožňujícím zachování kvality životního prostředí pro budoucí generace. [15]

Tabulka 19: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Životní prostředí v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Ochrana a racionální využívání vod (KF)	915 643 065	1 077 227 135
Ochrana před povodněmi (KF)	120 000 000	141 176 471
Ochrana ovzduší a minimalizace nepříznivých vlivů změny klimatu (ERDF)	180 000 000	211 764 706
Odpadové hospodářství (KF)	485 000 000	570 588 235
Ochrana a regenerace přírodního prostředí a krajiny (ERDF)	50 756 935	59 714 041
Technická pomoc (KF)	48 600 000	57 176 471
Celkem	1 800 000 000	2 117 647 059

10.4.3 Operační program Doprava (OPD)

Celkový rozpočet OPD je přibližně 3,8 mld. EUR. Investice Společenství prostřednictvím ERDF činí 877 mil. EUR a prostřednictvím Kohezního fondu přibližně 2,3 mld. EUR, což představuje asi 29,4% celkových investicí EU pro Slovensko. [26]

Cílem OPD je podpora trvale udržitelné mobility prostřednictvím dopravní infrastruktury a rozvoje veřejné železniční dopravy. OPD přispěje ke zlepšení dostupnosti Slovenska, jednotlivých regionů a jejich vzájemného propojení. OPD se zaměřuje na výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury SR a její integraci do evropského dopravního systému a zabezpečení propojení hlavních sídel s cílem odstranit regionální disparity v méně rozvinutých regionech SR. [15]

Tabulka 20: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Doprava v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Železniční infrastruktura	782 746 878	920 878 680
Silniční infrastruktura TEN-T	972 333 473	1 143 921 733
Intermodální dopravní infrastruktura	102 620 947	120 730 526
Infrastruktura pro integrované dopravní systémy	471 794 200	555 052 000
Silniční infrastruktura	740 794 961	871 523 484
Veřejná osobní železniční doprava	88 510 567	177 021 134
Technická pomoc	48 103 569	56 592 434
Celkem	3 206 904 595	3 845 719 991

10.4.4 Operační program Informatizace společnosti (OP IS)

Celkový rozpočet OP v rámci cíle Konvergence činí téměř 1,2 mld. EUR. Investice Společenství prostřednictvím ERDF jsou přibližně 993 mil. EUR, což představuje přibližně 9,1% celkových investic vyčleněných pro Slovensko. [26]

OP IS směřuje svoji podporu na aktivity spojené s elektronizací veřejné správy a rozvojem elektronických služeb. Integrační koncept předpokládá zavedení navzájem propojených a dobře spolupracujících informačních a organizačních systémů veřejné správy, které jsou schopné trvale zvyšovat svoji kvalitu. Aktivity jsou zaměřené na integraci služeb veřejné správy na jedno místo dostupné z internetu. Podpora se zaměřuje také na vytvoření a zpřístupnění digitálního obsahu z paměťových a fondových institucí v archívech, knihovnách, muzeích, galeriích, atd. [13]

Tabulka 21: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Informatizace společnosti v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Elektronizace veřejné správy a rozvoj elektronických služeb	702 268 409	826 198 128
Rozvoj a obnova infrastruktury paměťových a fondových institucí	163 541 958	192 402 304
Zvýšení dostupnosti širokopásmového internetu	96 201 152	113 177 826
Technická pomoc	31 083 886	36 569 278
Celkem	993 095 405	1 168 347 536

10.4.5 Operační program Výzkum a vývoj (OP VV)

Program disponuje s rozpočtem v celkové výši přibližně 1,4 mld. EUR, což je přibližně 10,4% celkových finančních prostředků EU pro Slovenskou republiku. Zdroje poskytnuté z OP VV by měly vést celkem k trojnásobnému nárůstu investic v oblasti výzkumu a vývoje na Slovensku, které by měly narůst na 1,5% HDP. [26]

Hlavním zaměřením OP VV je modernizace a zefektivnění systému podpory výzkumu a vývoje a zkvalitnění infrastruktury vysokých škol. Základním předpokladem pro zlepšení podmínek výzkumu a vývoje a zvýšení konkurenceschopnosti je dostatečná vybavenost pracovišť moderní technickou infrastrukturou výzkumu a vývoje. V rámci cíle Konvergence je

podpora zaměřená i na opravu budov vysokých škol a jejich vnitřního vybavení se záměrem zvýšit standard technologického zabezpečení vyučování. [13]

Tabulka 22: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Výzkum a vývoj v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Infrastruktura výzkumu a vývoje	264 318 054	310 962 416
Podpora výzkumu a vývoje	396 477 080	466 443 624
Infrastruktura výzkumu a vývoje v Bratislavském regionu	126 386 410	148 689 894
Podpora výzkumu a vývoje v Bratislavském regionu	189 579 614	223 034 841
Infrastruktura vysokoškolských institucí	200 000 000	235 294 118
Technická pomoc - Cíl Konvergence	22 204 866	26 123 372
Technická pomoc - Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	10 449 349	12 293 352
Celkem	1 209 415 373	1 422 841 617

10.4.6 Operační program Konkurenceschopnost a hospodářský růst (OP KaHR)

Celkový rozpočet je stanovený okolo 908 mil. EUR. Investice z ERDF jsou přibližně 772 mil. EUR, což je přibližně 2,9% celkových investic vyčleněných pro Slovensko v rámci politiky soudržnosti pro období 2007 – 2013. [26]

Hlavním cílem je zabezpečení trvale udržitelného hospodářského růstu a zaměstnanosti. Aktivity jsou zaměřené na podporu inovačních procesů, zavádění nových technologií a rozvoj společných služeb pro podnikatele, zavádění systémů kvality, ochrany duševního vlastnictví, vybudování akreditačního a certifikačního systému. V oblasti cestovního ruchu jsou důležité investice na zvyšování rozmanitosti a kvality nabídky cestovního ruchu a lázeňství na Slovensku s důrazem na služby cestovního ruchu s celoročním využitím. [15]

Tabulka 23: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Konkurenceschopnost a hospodářský růst v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Inovace a konkurenceschopnost	432 320 000	508 611 765
Sektor energetiky	168 836 400	198 631 059
Cestovní ruch	146 680 400	172 564 706
Technická pomoc	24 163 600	28 427 765
Celkem	772 000 400	908 235 295

10.4.7 Operační program Vzdělávání (OPV)

OP prostřednictvím příspěvků ze zdrojů ESF financuje formování a podporu lidského kapitálu směrem k získávání základních zručností a klíčových kompetencí potřebných ve vědomostní ekonomice a pro trh práce. OPV zahrnuje všechny stupně vzdělávacího systému – základní, střední, vysoké i další vzdělávání. [15]

Tabulka 24: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Vzdělávání v Eurech [zdroj[15]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Reforma systému vzdělávání a odborné přípravy	365 000 000	429 411 765
Další vzdělávání jako nástroj podpory lidských zdrojů	146 000 000	171 764 706
Podpora vzdělávání osob se specifickými vzdělávacími potřebami	65 000 000	76 470 589
Moderní vzdělávání pro vědomostní společnost Bratislavského kraje	17 801 578	20 943 034
Technická pomoc	24 000 000	28 235 295
Celkem	617 801 578	726 825 389

10.4.8 Operační program Zaměstnanost a sociální inkluze (OP ZSI)

Cílem OP je růst zaměstnanosti, sociální inkluze a budování kapacit. V oblasti trhu práce jsou aktivity orientované na zvyšování zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti a na podporu tvorby a udržení pracovních míst, podporu územní a profesní mobility a na zvyšování adaptability pracovníků a firem v měnícím se prostředí. [13]

Oblast sociální inkluze je zaměřená na podporu přiblížení znevýhodněných skupin obyvatelstva trhu práce a na zvyšování jejich zaměstnatelnosti. Důraz se klade především na zvýšení kvality poskytovaných služeb zaměřených na sociální inkluzi všech rizikových, ohrožených skupin obyvatelstva. V oblasti budování kapacit se zvažuje vytvoření centra pro sociální dialog, které bude zastřešovat zaměstnavatele, odbory a vládu, tj. sociální partnery na všech úrovních. [13]

Tabulka 25: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Zaměstnanost a sociální inkluze v Eurech [zdroj[15]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Podpora růstu zaměstnanosti	567 422 200	667 555 530
Podpora sociální inkluze	187 800 000	220 941 177
Podpora zaměstnanosti, sociální inkluze a budování kapacit v Bratislavském kraji	17 801 578	20 943 033
Budování kapacit a zlepšení kvality veřejné správy	81 734 600	96 158 353
Technická pomoc	27 043 200	31 815 530
Celkem	881 801 578	1 037 413 623

10.4.9 Operační program Zdravotnictví (OPZ)

Celkový veřejný rozpočet programu představuje přibližně 294 mil. EUR. Prostředky z ERDF představují přibližně 250 mil. EUR, což je přibližně 2,2% z celkových financí pro Slovensko. [26]

OP se zaměřuje na zvyšování kvality, dostupnosti, efektivnosti zdravotní péče a podpory zdraví, změnu struktury, kvality a dostupnosti nabídky preventivních služeb zdravotní péče. [13]

Tabulka 26: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Zdravotnictví v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Modernizace zdravotnického systému nemocnic	193 075 000	227 147 059
Podpora zdraví a předcházení zdravotním rizikům	49 100 000	57 764 706
Technická pomoc	7 825 000	9 205 882
Celkem	250 000 000	294 117 647

10.4.10 Operační program Technická pomoc (OPTP)

Celkový rozpočet na tento OP činí přibližně 114 mil. EUR. Investice Společenství prostřednictvím EFDR jsou přibližně 97 mil. EUR, což je asi 0,8% celkových investic pro Slovensko. [26]

Prostřednictvím OP TP se financují horizontální aktivity společné pro všechny operační programy, které je potřeba vykonat celoplošně pro všechny orgány zapojení do řízení, realizace a kontroly operačních programů. Každý OP obsahuje technickou pomoc na financování oprávněných aktivit specifických pro daný program. [15]

Tabulka 27: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Technická pomoc v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Příprava, řízení, monitorování, hodnocení, informování a posílení administrativních kapacit v těchto oblastech	53 680 782	63 153 861
Finanční řízení, kontrola, audit a posílení administrativních kapacit v těchto oblastech	43 920 639	51 671 340
Celkem	97 601 421	114 825 201

10.4.11 Operační program Bratislavský kraj (OPBK)

Celkový rozpočet je stanovený přibližně na 102 mil. EUR. Investice z ERDF dosahují 87 mil. EUR, což je 0,8% z celkových investic pro Slovensko. [26]

Bratislava je administrativním centrem Slovenska. Veřejné služby poskytované státními a ostatními veřejnými institucemi v regionu jsou málo efektivní a pro občana málo kvalitní, anebo nepřístupné. Prioritou operačního programu je všestranný rozvoj území v zájmu zvýšení kvality života obyvatel Bratislavského kraje v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje. [15]

Tabulka 28: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Bratislavský kraj v Eurech [zdroj[26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Infrastruktura	45 932 540	54 038 282
Znalostní ekonomika	37 587 460	44 220 542
Technická pomoc	3 480 000	4 094 118
Celkem	87 000 000	102 352 942

10.4.12 Program rozvoje venkova SR 2007 – 2013

Program rozvoje venkova spadá pod cíl Konvergence, na území Slovenska je dostupný pro regiony NUTS II, kromě Bratislavského kraje a je podporovaný z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Mezi hlavní cíle programu patří zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesního hospodářství, zlepšení stavu životního prostředí a krajiny a zkvalitnění života ve venkovských oblastech a diverzifikace venkovského hospodářství. [20]

Tabulka 29: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu rozvoje venkova SR 2007 – 2013 v Eurech [zdroj[20]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Zvýšení konkurenceschopnosti sektoru zemědělství a lesního hospodářství	620 366 695	835 427 149
Zlepšení životního prostředí a krajiny	984 709 039	1 242 076 174
Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace venkovského hospodářství	265 871 440	358 040 205
Leader	59 082 542	74 524 570
Technická pomoc	39 388 362	52 517 816
Celkem	1 969 418 078	2 562 585 914

10.4.13 Operační program Rybářství 2007 – 2013

Pod operační program spadají všechny regiony na území Slovenska. Poskytuje velké možnosti všem potenciálním příjemcům z řad chovatelů ryb a zpracovatelů produktů rybolovu a akvakultury. Operační program se zaměřuje na investice do akvakultury, zpracování produktů rybolovu a zavedení na trh, organizování výrobců a podporuje rozvoj nových trhů. [19]

Tabulka 30: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Rybářství SR 2007 – 2013 v Eurech [zdroj[19]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Akvakultura, zpracování a uvádění produktů rybolovu a akvakultury na trh	10 467 810	14 628 459
Opatření společného zájmu	2 536 292	3 381 723
Technická pomoc	684 426	912 568
Celkem	13 688 528	18 922 750

10.4.14 Přeshraniční spolupráce

Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013

Podporované jsou projekty realizované ve Slovenské republice na území Trnavského, Trenčianského a Žilinského kraje. V České republice se týká území Jihomoravského, Zlínského a Moravskoslezského kraje. Hlavním cílem je vzájemný růst provázanosti a sblížení přeshraničních regionů na základě podpory společensko-kulturního a hospodářského rozvoje, zachování tradic, rozvoj přeshraničního cestovního ruchu, rozvoj dopravy v pohraničí, rozvoj životního prostředí a krajiny a zlepšení informační a komunikační dostupnosti pohraničí. [16]

Operační program spadá do cíle „Evropská územní spolupráce“ a jeho celkový rozpočet činí okolo 109 mil. EUR. Financování Společenství prostřednictvím ERDF činí přibližně 93 mil. EUR, co představuje 1,06% celkových investicí vyčleněných pro cíl „Evropská územní spolupráce“. [26]

Tabulka 31: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Podpora sociálního, kulturního a hospodářského rozvoje a spolupráce v přeshraničním regionu	50 079 676	58 917 266
Rozvoj dostupnosti přeshraničního regionu a životního prostředí	37 096 057	43 642 420
Technická pomoc	5 564 408	6 546 363
Celkem	92 740 141	109 106 049

Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Rakousko 2007 -2013

Program zahrnuje území Slovenské republiky tvořené Bratislavským a Trnavským krajem a území Rakouska tvořené regiony Weinviertel, Wienerumland – severní částí, Vídní, Wienerumland – jižní částí a Severním Burgenland. Přeshraniční region, do kterého v těsné blízkosti patří dvě hlavní města, má potenciál stát se jedním z nejrychleji ekonomicky rozvíjejících se regionů v EU. Hlavní cíl je zaměřený na budování aktivního hraničního regionu, založeného na znalostní ekonomice. [28]

Program spadá pod cíl „Evropská územní spolupráce“ a jeho celkový rozpočet je 73 mil. EUR. Financování Společenství prostřednictvím ERDF představuje přibližně 60 mil EUR, což je 0,7% celkových investicí stanovených pro tento cíl. [26]

Tabulka 32: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Rakousko 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Vzdělávání v regionu a hospodářská konkurenceschopnost	27 193 987	31 992 926
Dostupnost a udržitelný rozvoj	29 117 987	34 256 455
Technická pomoc v procesu přeshraniční spolupráce	3 594 381	7 188 762
Celkem	59 906 355	73 438 143

Program přeshraniční spolupráce Polsko – Slovenská republika 2007 – 2013

Hlavní oblasti podpory jsou na území Slovenska Žilinský a Prešovský kraj a na území Polska Bielsko – Bialsky, Nowosadecki a Krosniensko – Przemyski region. Spolupráce regionů je zaměřená na podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury, především o lepší přístup oblastí podpory, jejich zatraktivnění pro obyvatele, turisty i investory. Dále na udržitelný sociální, hospodářský, environmentální a kulturní rozvoj hraničních oblastí a na podporu místních iniciativ. [23]

Program patří do cíle „Evropská územní spolupráce“, pro nějž je stanoven rozpočet v celkové výši 185 mil. EUR. Podpora Společenství prostřednictvím ERDF představuje přibližně 157 mil. EUR, což je asi 1,8% všech prostředků stanovených pro tento cíl. [26]

Tabulka 33: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Polsko - Slovenská republika 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Rozvoj přeshraniční infrastruktury	67 685 338	79 629 809
Sociální a hospodářský rozvoj	53 518 639	62 963 105
Podpora místních iniciativ (mikroprojekty)	26 759 320	31 481 553
Technická pomoc	9 444 466	11 111 136
Celkem	157 407 763	185 185 603

Program přeshraniční spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013

Oprávněné území podpory je na Slovensku vymezené územními jednotkami Bratislavského, Trnavského, Nitrianskeho, Banskobystrického a Košického kraje a v Maďarsku župami: Győr – Moson – Sopron, Komárom – Estergom, Pest, Nógrád, Heves, Borsod – Abaúj – Zemplén, Szabolcs – Szatmár – Bereg a městem Budapešti. Specifické cíle programu jsou zaměřeny na posílení hospodářské konkurenceschopnosti v příhraniční oblasti, zvýšení sociální a kulturní soudržnosti lidí a komunit, zlepšení dostupnosti a komunikace příhraničních oblastí a na ochranu přírodních hodnot. [21]

Operační program spadá pod cíl „Evropská územní spolupráce“ a jeho rozpočet činí 208 mil. EUR. Podpora Společenství prostřednictvím ERDF představuje přibližně 176 mil EUR, což je asi 2% z celkové sumy stanovené pro tento cíl. [26]

Tabulka 34: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]]

Prioritní osa	Příspěvek EU	Celkové náklady
Hospodářství a společnost	72 363 556	85 133 595
Životní prostředí, ochrana přírody a dostupnost	93 543 134	110 050 746
Technická pomoc	10 589 789	12 458 575
Celkem	176 496 479	207 642 916

Komentář

V tomto období se Slovenská republika rozhodla pokračovat ve stanoveném trendu a to přiblížit se zemím EU – 15 z hlediska ekonomické výkonnosti, uskutečňovat kvalitativní a strukturální změny potřebné pro zvýšení konkurenceschopnosti Slovenska a jeho regionů a na zvýšení kvality života občanů SR. Řešení otázek kvality hospodářského růstu hraje dominantní roli v naplnění strategického cíle SR: „Výrazně zvýšit do roku 2013 konkurenceschopnost a výkonnost regionů a slovenské ekonomiky a zaměstnanost při respektování trvale udržitelného rozvoje“. Slovensko i v tomto období půjde cestou tematické konkurence a podpory těch území, které zabezpečují další rozvoj. Regiony v současnosti nedisponují dostatečnou vybaveností, proto se zaměří na zlepšení dostupnosti a vybavenosti svého území infrastrukturou. Kvalitní infrastruktura představuje základní předpoklad budování vědomostní společnosti postavené na konkurenceschopné ekonomice.

11 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY

Nástroje regionální politiky Slovenska můžeme rozdělit na nefinanční a finanční nástroje. Mezi nefinanční nástroje patří legislativní vymezení regionální politiky a instituce realizující regionální politiku. Do finančních nástrojů se řadí strukturální fondy a různé pomoci a záruky poskytnuté aktéry regionální politiky.

11.1 Nefinanční nástroje

V srpnu 1999 byl přijat zákon č. 231/1999 Z. z. o státní pomoci, který definoval podmínky čerpání státní pomoci pro rozvoj okresů s mimořádně nízkou životní úrovní nebo vysokou nezaměstnaností, jakož i pomoc určitým odvětvím (průmysl syntetických vláken, ocelářský, loďářský, automobilový průmysl, těžba uhlí a rud). [4]

Zákon č. 503/2001 Z. z. o podpoře regionálního rozvoje, vymezuje základní pojmy regionální politiky, definuje hlavní cíle podpory regionálního rozvoje, určuje podporované regiony a základní dokumenty podpory regionálního rozvoje, finanční zabezpečení podpory a stanovuje působnost orgánů na všech stupních při podpoře regionálního rozvoje SR. Podpora se podle zákona realizuje v souladu se základními principy uplatňovanými v EU. [4]

Územní uspořádání Slovenské republiky se řídí zákonem 221/1996 o územním a správním uspořádání Slovenské republiky, kde jsou vymezeny územní a samosprávné kraje a okresy SR. Tento zákon byl doplněn opatřením Statistického úřadu SR č. 75/1998, který ustanovuje územní jednotky NUTS II na území Slovenska. [4]

Institucionální rámec regionální politiky na Slovensku zastřešuje Národní rada Slovenskej republiky, která schvaluje zákony a legislativu pro oblast regionálního rozvoje. Další pravomoc na centrální úrovni je na Vládě Slovenskej republiky a Radě vlády SR pro regionální politiku. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka koordinuje a metodicky usměrňuje činnost státní správy a samosprávy při realizaci regionální politiky. Dalšími institucemi podílejícími se na realizaci regionální politiky jsou státní agentury, profesní a jiná zájmová sdružení, výzkumné, odborné instituce a subjekty a organizace terciéru. Na regionální úrovni vykonávají regionální politiku úřady pro danou úroveň: úřady VÚSC, Krajské úřady, Okresní úřady a obce v rámci samostatné působnosti. Dále je zde integrovaná síť regionálních rozvojových agentur, které aktivizují ekonomický rozvoj regionu institucionálním spojením veřejné správy, soukromého sektoru a sektoru služeb. [4]

11.2 Finanční nástroje

- dotace
- úhrada úroků nebo části úroků z úvěru poskytovaného podnikateli
- úhrada části úvěru
- realizace státní záruky nebo bankovní záruky
- návratná finanční pomoc
- daňové prázdny [4]

12 KOMPARACE MEZI SLOVENSKOU A ČESKOU REGIONÁLNÍ POLITIKOU

Při srovnání regionální politiky Slovenské a České republiky vycházím z faktu, že obě země tvořily do roku 1993 jednotný stát. Regionální politika se začala vyvíjet až po roce 1989, resp. se po transformaci na demokratický systém začaly prohlubovat regionální disparity. Slovenská republika i Česká republika se na vstup do EU připravovaly ve stejné fázi, proto i jejich předvstupní pomoc a jednotlivá období regionální politiky EU jsou stejná. Stejně jako v SR tak i v ČR v rámci územních jednotek NUTS II dominuje Bratislavský kraj resp. hlavní město Praha. Převyšují ostatní regiony nejen, co se týká srovnání v rámci HDP na obyvatele, nízkou mírou nezaměstnanosti, ale jsou i významnými centry pro výzkum a vývoj a v rámci EU plní nadnárodní funkce.

12.1 Komparace z hlediska vývoje regionální politiky

Přechod k liberální demokracii a tržní ekonomice nebyl na Slovensku na začátku 90. let provázen uplatňováním regionální politiky. Byla přijímána pouze dílčí východiska pro snižování regionálních disparit, chyběla střednědobá a dlouhodobá koncepce regionálního rozvoje. Přesto, že vláda v roce 1991 přijala „Zásady regionální politiky“ a poukázala na zhoršující se situaci v regionech s nezaměstnaností dosahující 20%, až do roku 1996 nevyvinula žádnou konkrétní aktivitu na podporu regionálního rozvoje. [2]

Největší vliv na regionální rozvoj Slovenska mělo schválení územně-správního uspořádání Slovenské republiky v roce 1996. Následně v roce 1997 byl schválen dokument „Koncepce územního rozvoje Slovenska“, který definoval principy a cíle regionálního rozvoje Slovenska. V roce 1998 byla po dohodě se Statistickým úřadem SR a Evropským statistickým úřadem vytvořena soustava klasifikačních úrovní NUTS. Následně byly vytvořené instituce odpovědné za regionální politiku: místopředseda vlády odpovědný za regionální rozvoj, Rada vlády Slovenské republiky pro regionální politiku a Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje Slovenské republiky (MVRR SR). Ministerstvo vypracovalo Integrovaný plán regionálního a sociálního rozvoje, který sloužil jako podklad pro rozhodování v oblasti regionálního rozvoje a zároveň byl předpokladem pro čerpání z předvstupních fondů EU. Kraje Banskobystrický, Prešovský a Košický byly označeny za méně rozvinuté a za regiony

s vážnými problémy ekonomického a sociálního rozvoje a byly určeny jako prioritní při čerpání finančních prostředků z programu PHARE. [2]

V roce 2000 schvaluje vláda „Zásady regionální politiky Slovenské republiky“, které jsou ve shodě s principy regionální politiky v zemích EU. Tyto zásady se transformovaly do hlavního legislativního dokladu pro uplatňování regionální politiky Zákona č. 503/2001 o podpoře regionálního rozvoje. Tento zákon definuje depresní regiony a umožňuje spojit národní podporu těmto regionům s prostředky předvstupní pomoci EU a následně také s prostředky ze strukturálních fondů. V roce 2002 byl vypracovaný „Národní rozvojový plán“ a byla schválena konečná podoba klasifikace statistických jednotek NUTS II. roce 2003 vláda schválila Koncepti financování projektů podporovaných z předvstupních fondů, Kohezního fondu a strukturálních fondů pro období 2004 – 2006. [2]

V České republice se rok 1990 stal východiskem pro realizaci ekonomické transformace. Toto období je počátkem všech základních procesů ekonomiky nově se tvořícího státu. V roce 1992 bylo vládou přijato usnesení k zásadám regionální hospodářské politiky, bohužel zacílené pouze na podporu malého a středního podnikání v problémových regionech. Nebyla věnována pozornost samosprávným orgánům a koordinace ze strany ústřední státní správy nebyla téměř žádná. Ani po vzniku ČR se situace nezměnila, regionální politika státu a její složka pro místní ekonomický rozvoj byly přehlíženy a zanedbávány. Ekonomický rozvoj byl podporován zejména nízkou inflací a významnými fiskálními intervencemi. V roce 1995 se objevily první významné snahy o řešení situace jednotlivých regionů a o získání nových investic, které v některých regionech zásadně přispěly k snížení nezaměstnanosti, zvýšení ekonomické výkonnosti celého státu i regionů. V roce 1997 po vzniku Ministerstva pro místní rozvoj ČR byly zpracovány nové zásady regionální politiky zohledňující základní principy regionální politiky EU. [3]

V roce 2000 je v ČR vytvořen základní systémový, legislativní a institucionální rámec regionální politiky souborem zákonů přijatých v souvislosti se zavedením krajského zřízení v ČR. Regionální politiky se týkají především zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, zákon č. 129/2000 Sb. o krajích a zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. Na základě zákona o podpoře regionálního rozvoje už česká regionální politika obsahuje všechny základní principy regionální politiky EU. Tímto zákonem je česká regionální politika chápána jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů v ČR, ke snižování neodůvodněných rozdílů

mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a ke zlepšení regionální hospodářské struktury. [5]

12.2 Komparace v klasifikaci NUTS

Slovensko je členěno na územní jednotky NUTS následujícím způsobem. NUTS I - celá Slovenská republika, NUTS II – Bratislavský kraj, Západní Slovensko, Střední Slovensko a Východní Slovensko, NUTS III – Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčianský kraj, Nitrianský kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj a Košický kraj. [22]

Česká republika je členěna takto: NUTS I – celá Česká republika, NUTS II – Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko, NUTS III – Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj a Zlínský kraj.

Tabulka 35: Rozdělení území SR a ČR podle klasifikace NUTS [zdroj [22]]

	SR	ČR
NUTS I.	stát	stát
NUTS II.	4 územní jednotky	8 regionů soudržnosti
NUTS III.	8 krajů	14 krajů

Tabulka 36: Rozdělení NUTS II a NUTS III v SR a v ČR [zdroj [22]]

SR		ČR	
NUTS III	NUTS II	NUTS III	NUTS II
Kraj	Územní jednotka	Kraj	Region soudržnosti
Bratislavský	Bratislava	Hlavní město Praha	Praha
Trnavský	Západní Slovensko	Středočeský	Střední Čechy
Trenčianský		Jihočeský	
Nitrianský		Plzeňský	
Žilinský	Střední Slovensko	Karlovarský	Severozápad
Banskobystrický	Východní Slovensko	Ústecký	
Prešovský		Liberecký	Severovýchod
Košický		Královéhradecký	
		Pardubický	
		Vysočina	Jihovýchod
	Jihomoravský	Moravskoslezsko	
	Moravskoslezský		
	Olomoucký		
		Střední Morava	
		Zlínský	

12.3 Komparace z hlediska nástrojů regionální politiky

Vláda Slovenské republiky přijímá v roce 2000 „Zásady regionální politiky Slovenské republiky“ (usnesení č. 725/2000), které jsou ve shodě s principy regionální politiky uplatňované v zemích EU. Tyto zásady hrály důležitou roli při sestavování zákona 503/2001 o podpoře regionálního rozvoje, který byl v roce 2008 nahrazen zákonem 539/2008 o podpoře regionálního rozvoje. Územní uspořádání Slovenské republiky se řídí zákonem 221/1996 o územním a správním uspořádání Slovenské republiky, kde jsou vymezeny územní a samosprávné kraje a okresy SR. Tento zákon byl doplněn opatřením Statistického úřadu SR č. 75/1998, který ustanovuje územní jednotky NUTS II na území Slovenska. [4]

V České republice je v roce 2000 přijat zákon 248/2000 o podpoře regionálního rozvoje, který vymezuje podporované regiony a stanovuje územní jednotky NUTS II. Dále jsou schváleny zákony 128/2000 o obcích a 129/2000 o krajích, které vymezují působnost a pravomoc obcí a krajů. [4]

Institucionální rámec regionální politiky na Slovensku zastřešuje Národní rada Slovenskej republiky, která schvaluje zákony a legislativu pro oblast regionálního rozvoje. Další pravomoc na centrální úrovni je na Vládě Slovenskej republiky a Radě vlády SR pro regionální politiku. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka koordinuje a metodicky usměrňuje činnost státní správy a samosprávy při realizaci regionální politiky. Dalšími institucemi podílejícími se na realizaci regionální politiky jsou státní agentury, profesní a jiná zájmová sdružení, výzkumné, odborné instituce a subjekty a organizace terciéru. Na regionální úrovni vykonávají regionální politiku úřady pro danou úroveň: úřady VÚSC, Krajské úřady, Okresní úřady a obce v rámci samostatné působnosti. Dále je zde integrovaná síť regionálních rozvojových agentur, které aktivizují ekonomický rozvoj regionu institucionálním spojením veřejné správy, soukromého sektoru a sektoru služeb. [4]

V České republice hraje pro regionální rozvoj klíčovou roli Ministerstvo pro místní rozvoj, podílí se i ostatní ministerstva. Hlavními aktéry na regionální úrovni jsou především Regionální rady pro úroveň NUTS II, krajské úřady a obecní úřady v samostatné působnosti. Neméně významná jsou i celostátní zájmová uskupení, nezisková sdružení, místní akční skupiny a zájmová sdružení. V neposlední řadě také významní podnikatelé, u kterých hraje podstatnou roli především ochota zapojit se do rozvoje obce či regionu. [4]

finanční nástroje

- dotace
- úhrada úroků nebo části úroků z úvěru poskytovaného podnikateli
- úhrada části úvěru
- realizace státní záruky nebo bankovní záruky
- návratná finanční pomoc
- daňové prázdny [4]

Regionální politika v ČR si dosud nevytvořila vlastní specifické nástroje a využívá standardní ekonomické a finanční nástroje. Ve schválené verzi Strategie regionálního rozvoje České republiky z roku 2000 jsou vytvořeny následující skupiny nástrojů regionální politiky:

Pobídkové nástroje:

- základní finanční nástroje pobídkového charakteru na podporu podnikatelských aktivit (dotace, úvěry se zvýhodněnou úrokovou sazbou a dobou splatnosti, návratné finanční výpomoci),
- finanční nástroje podpůrného charakteru na podporu rozvoje veřejného sektoru ve formě investičních a neinvestičních dotací (dotace na technickou vybavenost území, dotace na veřejnou dopravu, finanční příspěvky na hospodaření v lesích atd.) [4]

Institucionální nástroje:

- finanční podpora institucí poskytujících informace a poradenství,
- Centrum pro regionální rozvoj ČR,
- regionální rozvojové agentury působící jako nástroj regionální politiky státu a krajů. [4]

Programování:

- programové dokumenty EU (Národní rozvojový plán, Rámec podpory Společenství, operační programy)
- programové dokumenty na úrovni státu (Strategie regionálního rozvoje ČR, Státní program regionálního rozvoje, státní programy podpory vybraných odvětví)

- programové dokumenty na úrovni kraje (Program územního obvodu kraje, programy rozvoje vybraných odvětví na území kraje) [4]

Zabezpečování infrastruktury

- zajišťování dopravní a ostatní technické infrastruktury,
- technická a investiční příprava průmyslových ploch. [4]

12.4 Srovnání pro jednotlivá období regionální politiky

12.4.1 Období 2004 – 2006

V tomto zkráceném období patří pod Cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů všechny regiony Slovenska kromě Bratislavského kraje. Kraj Bratislava spadá pod Cíl 2: Podpora regionů se strukturálními problémy a Cíl 3: Podpora vzdělávání a zaměstnanost. Všechny Sektorové operační programy (SOP) SOP Průmysl a služby, SOP Lidské zdroje, SOP Zemědělství a rozvoj venkova a operační program Základní infrastruktura, které čerpají pomoc ze strukturálních fondů, spadají pod Cíl 1. Do Cíle 2 a 3 mohou být zařazeny regiony, které nespádají pod Cíl 1, na Slovensku je to pouze Bratislavský kraj. Pro Bratislavský kraj je určený Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cíl 2 a Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cíl 3. Fond soudržnosti je určený pro celé státy, Slovensko splňuje podmínky pro čerpání. Z Iniciativ společenství byl využit EQUAL a INTERREG III. Slovensko pro INTERREG IIIA využívá prostředků pro rozvoj na společné hranici se všemi svými sousedy (Rakouskem, Maďarskem, Ukrajinou a Polskem a ČR). [9]

V České republice je situace obdobná. Do Cíle 1 jsou zařazeny všechny kraje kromě Prahy, která čerpá podporu z Cíle 2 a 3. Pro toto období je v rámci Cíle 1 stanoveno 5 Operačních programů (OP) OP Infrastruktura, OP Průmysl a podnikání, OP Lidské zdroje, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a Společný regionální operační program. Z Iniciativ společenství jsou využity programy EQUAL, INTERREG III a LEADER+, který je zakomponován v rámci OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství konkrétně pro prioritu II. „Rozvoje venkova, rybářství a odborné vzdělávání“. Pro INTERREG IIIA využívá ČR

čerpání prostředků pro příhraniční oblasti s Rakouskem, Slovenskem, Polskem, Bavorskem a Saskem. [31]

Tabulka 37: Alokace z jednotlivých OP a strukturálních fondů v SR a ČR pro období 2004 – 2006 (v mil. EUR) [zdroj[9] [31]]

SR	KF	ERDF	ESF	EAGGF + FIFG	celkem
Fond soudržnosti	509,70				509,70
SOP Průmysl a služby		133,76			133,76
SOP Lidské zdroje			254,19		254,19
SOP Zemědělství a rozvoj venkova				252,07	252,07
SOP Základní infrastruktura		280,88			280,88
CÍL 1 celkem		414,64	254,19	252,07	920,90
CÍL 2		33,00			33,00
CÍL 3			39,90		39,90
Iniciativy společenství		36,80	19,70		56,50
celkem	509,70	484,44	313,79	252,07	1 560,00

ČR	KF	ERDF	ESF	EAGGF + FIFG	celkem
Fond soudržnosti	945,30				945,30
OP Infrastruktura		246,36			246,36
OP Průmysl a podnikání		260,85			260,85
OP Lidské zdroje			318,82		318,82
OP Rozvoje venkova a multifunkční zemědělství				173,95	173,95
SROP		407,05	47,27		454,32
CÍL 1 celkem		914,26	366,09	173,95	1 454,30
CÍL 2		71,30			71,30
CÍL 3		58,80			58,80
Iniciativy společenství		68,70	32,10		100,80
celkem	945,30	1 113,06	398,19	173,95	2 630,50

12.4.2 Období 2007 – 2013

Pro období 2007 – 2013 je na Slovensku stanoveno 17 programů v rámci všech tří cílů. Do cíle Konvergence spadají všechny územní jednotky NUTS II, kromě Bratislavského kraje a je realizovaný prostřednictvím 10 operačních programů (Regionální OP, OP Životní prostředí, OP Doprava, OP Informatizace společnosti, OP Výzkum a vývoj, OP Konkurenceschopnost pro hospodářský růst, OP Vzdělávání, OP Zaměstnanost a sociální inkluze, OP Zdravotnictví, OP Technická pomoc. Pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, který podporuje regiony mimo cíl Konvergence, je stanoven pouze jeden program OP Bratislavský kraj zaměřený na územní jednotku NUTS II Bratislavský kraj. Do cíle Evrop-

ská územní spolupráce patří 4 operační programy (Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013, Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Rakousko 2007 – 2013, Program přeshraniční spolupráce Polsko – Slovenská republika 2007 – 2013 a Program přeshraniční spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013). Mezi operačními programy jsou i víceúčelové programy (OP Výzkum a vývoj, OP Vzdělávání, OP Zaměstnanost a sociální inkluze) jejich prioritní cíle zaměřené na Bratislavský kraj spadají pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. V rámci OP Doprava a OP Životní prostředí může čerpat finanční podporu celé území SR. Týká se to pouze priorit financovaných z Fondu soudržnosti. [13]

V období 2007 – 2013 bude v ČR využíváno 26 operačních programů, které jsou rozděleny mezi 3 cíle. Do cíle Konvergence spadají všechny regiony soudržnosti kromě Prahy a je realizovaný prostřednictvím 7 regionálních operačních programů (ROP) (ROP NUTS II Severozápad, ROP NUTS II Moravskoslezsko, ROP NUTS II Jihovýchod, ROP NUTS II Severovýchod, ROP NUTS II Střední Morava, ROP NUTS II Jihozápad a ROP NUTS II Střední Čechy) a 8 tematických OP (OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Podnikání a inovace, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Integrovaný OP a OP Technická pomoc). Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost podporuje regiony, které nepatří do cíle Konvergence. Pro ČR je to pouze Praha se dvěma operačními programy (OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptabilita). Cíl Evropská územní spolupráce usiluje o podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci regionů. V ČR do ní spadají všechny regiony s 9 OP (OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko, OP Meziregionální spolupráce, OP Nadnárodní spolupráce, Síťový operační program ESPON 2013 a Síťový operační program INTERACT II). Stejně jako na Slovensku jsou v České republice stanoveny víceúčelové OP (OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Technická pomoc) i jejich prioritní osy zaměřené na Prahu spadají pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. [32]

Tabulka 38: Alokace z jednotlivých OP a strukturálních fondů v SR a ČR pro období 2007 – 2013 (v mil. EUR) [zdroj [25] [32]]

SR	KF	ERDF	ESF	EAFRD + EFF	celkem
Regionální OP		1 445,00			1 445,00
OP Životní prostředí	1 569,24	230,76			1 800,00
OP Doprava	2 329,50	877,41			3 206,91
OP Informatizace společnosti		993,10			993,10
OP Výzkum a vývoj		882,98			882,98
OP Konkurenceschopnost a hospodářský růst		771,36			771,36
OP Vzdělávání			600,00		600,00
OP Zaměstnanost a sociální inkluze			864,00		864,00
OP Zdravotnictví		250,47			250,47
OP Technická pomoc		97,60			97,60
Program rozvoje venkova SR 2007 - 2013				1 969,42	1 969,42
OP Rybářství SR 2007 -2013				12,68	12,68
Celkem Cíl Konvergence	3 898,74	5 548,68	1 464,00	1 982,10	12 893,52
OP Výzkum a vývoj		326,42			326,42
OP Vzdělávání			17,80		17,80
OP Zaměstnanost a sociální inkluze			17,80		17,80
OP Bratislavský kraj		87,01			87,01
OP Rybářství SR 2007 -2013				1,01	
Celkem Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		413,43	35,60	1,01	450,04
Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007-2013		92,74			92,74
Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Rakousko 2007-2013		59,91			59,91
Program přeshraniční spolupráce Polsko - Slovenská republika 2007-2013		157,41			157,41
Program přeshraniční spolupráce Maďarská republika - Slovenská republika 2007-2013		176,50			176,50
Celkem Cíl Evropská územní spolupráce		486,56			486,56
celkem	3 898,74	6 448,67	1 499,60	1 983,11	13 830,12

ČR	KF	ERDF	ESF	celkem
Integrovaný OP		1 553,00		1 553,00
OP Podnikání a inovace		3 577,80		3 577,80
OP Životní prostředí		4 910,00		4 910,00
OP Doprava		5 770,00		5 770,00
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost			1 600,90	1 600,90
OP Výzkum a vývoj pro inovace		2 070,68		2 070,68

OP Lidské zdroje a zaměstnanost		997,50	997,50
OP Technická pomoc	243,84		243,84
ROP Severozápad	745,91		745,91
ROP Střední Čechy	559,08		559,08
ROP Jihozápad	619,65		619,65
ROP Jihovýchod	704,45		704,45
ROP Moravskoslezsko	716,94		716,94
ROP Střední Morava	657,39		657,39
ROP Severovýchod	656,46		656,46
Celkem Cíl Konvergence	22 785,20	2 598,40	25 383,60
Integrovaný OP	29,40		29,40
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost		227,10	227,10
OP Lidské zdroje a zaměstnanost		839,90	839,90
OP Technická pomoc	3,95		3,95
OP Praha Konkurenceschopnost	234,94		234,94
OP Praha Adaptabilita		108,39	108,39
Celkem Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	268,29	1 175,39	1 443,68
OP Mezuregionální spolupráce	321,32		321,32
OP Nadnárodní spolupráce	37,46		37,46
ESPON	45,00		45,00
Cíl 3 Česká republika - Svobodný stát Bavorsko 2007-2013	55,04		55,04
OP Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013	103,68		103,68
Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko - Česká republika 2007-2013	69,12		69,12
Cíl 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou	67,20		67,20
Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007-2013	56,55		56,55
Celkem Cíl Evropská územní spolupráce¹	755,37		755,37
celkem	23 808,86	3 773,79	27 582,65

¹ Finanční prostředky u Cíle Evropská územní spolupráce jsou vyčísleny pro českou stranu

12.5 Komparace regionálních disparit

Regionální disparity zemí porovnávám z hlediska HDP na obyvatele a míry nezaměstnanosti v jednotlivých regionech.

Tabulka 39: HDP na obyvatele v PPS průměru EU, v roce 2007 za NUTS II v SR a ČR [zdroj [6]]

SR		ČR	
region	HDP	region	HDP
Bratislavský kraj	160	Praha	172
Západní Slovensko	66	Střední Čechy	75
Střední Slovensko	53	Jihovýchodní Morava	72
Východní Slovensko	46	Jihozápad	71
		Moravskoslezsko	67
		Severovýchod	66
		Severozápad	62
		Střední Morava	62

Tabulka 40: HDP na obyvatele v PPS průměru EU, v roce 2007 za NUTS III v SR a ČR [zdroj[7]]

SR		ČR	
region	HDP	region	HDP
Bratislavský kraj	160,0	Hlavní město Praha	172,0
Trnavský kraj	81,9	Středočeský kraj	75,2
Trenčianský kraj	62,7	Plzeňský kraj	73,6
Žilinský kraj	56,7	Jihomoravský kraj	73,6
Nitrianský kraj	56,6	Jihočeský kraj	68,8
Košický kraj	55,4	Královéhradecký kraj	68,1
Banskobystrický kraj	49,7	Vysočina	67,7
Prešovský kraj	36,9	Moravskoslezský kraj	67,5
		Pardubický kraj	66,9
		Zlínský kraj	65,5
		Ústecký kraj	63,5
		Liberecký kraj	61,8
		Olomoucký kraj	59,3
		Karlovarský kraj	57,1

Při srovnání regionů Slovenské republiky a České republiky v rámci HDP na obyvatele je patrné, že značně dominují regiony hlavních měst. Rozdíly mezi hlavním městem a druhým nejrozvinutějším regionem v obou zemích jsou téměř poloviční. Vysoké rozdíly v obou zemích jsou mezi nejvyspělejšími a nejzaostalejšími regiony, v České republice je rozdíl cca 66 % na Slovensku dokonce cca 78 %.

Tabulka 41: Míra nezaměstnanosti v roce 2009 v NUTS III v SR a ČR
[zdroj[33][35]]

SR		ČR	
region	nezaměstnanost	region	nezaměstnanost
Bratislavský kraj	4,7	Hlavní město Praha	3,0
Trenčianský kraj	7,3	Středočeský kraj	5,8
Trnavský kraj	9,1	Jihočeský kraj	6,5
Žilinský kraj	10,6	Královéhradecký kraj	6,8
Nitrianský kraj	13,0	Plzeňský kraj	7,0
Košický kraj	15,5	Pardubický kraj	8,0
Prešovský kraj	16,2	Vysočina	8,7
Banskobystrický kraj	18,8	Jihomoravský kraj	8,9
		Zlínský kraj	9,1
		Karlovarský kraj	9,9
		Liberecký kraj	10,0
		Olomoucký kraj	10,2
		Moravskoslezský kraj	11,1
		Ústecký kraj	12,4

Nízká míra nezaměstnanosti v obou zemích je patrná v regionech hlavních měst. Na Slovensku se vysoká míra nezaměstnanosti projevuje ve venkovských oblastech zaměřených především na zemědělství, které jsou zároveň slabě osídlené. V České republice to jsou regiony postižené restrukturalizací průmyslu. Hranici 10 % v České republice přesahují pouze 3 regiony, na Slovensku je to většina regionů.

13 ÚSPĚŠNÉ PROJEKTY

Dosažení jednotlivých priorit a cílů programů regionální politiky se lépe demonstruje na konkrétních příkladech. Z mnoha projektů jsem zvolila následující tři, které jsou realizovány v rámci programovacího období 2007-2013 a jsou podpořeny z ERDF. Projekty se zaměřují na oblast informatiky, ochrany životního prostředí a podpory výzkumu a vývoje v Západním a Středním Slovensku.

Budování komunikačních mostů – Geoportál BSK – informační systém veřejné správy

Projekt byl vytvořen v rámci OP Bratislavský kraj, spolufinancovaný z ERDF částkou 541,7 tis EUR. [27]

stručná charakteristika:

Města a obce v Bratislavském kraji se přiblížily místní samosprávě díky vybudování internetové sítě. Tato síť zvyšuje efektivnost veřejných služeb prostřednictvím bezpečného integrovaného systému. Důsledně navržené vyhledávače umožňují obyvatelům jednoduchý přístup k informacím, o které se zajímají. Geoportál představuje důležitý krok k informatizaci kraje, vytvořil podmínky pro lepší on-line komunikaci mezi krajskou a místní samosprávou a širokou veřejností. Zároveň přispívá lepší komunikaci s ostatními kraji a jejich vlastními informačními systémy, orgány státní správy a určitými institucemi např. se statistickým úřadem, katastrálním úřadem a státní správou cest. [27]

Centrum excelentnosti – řešení vážných problémů s dopravou

Projekt byl vytvořen v rámci OP Výzkum a vývoj, spolufinancovaný z ERDF částkou 1,19 mil EUR. [27]

stručná charakteristika:

Hlavním cílem projektu je vytvoření výzkumných zařízení pro inteligentní dopravu, které se budou věnovat dopravním prostředkům a přepravovaným předmětům, infrastruktuře, systémům kontroly, řízení a monitorování a také tvorbě databáze poznatků a poskytování služeb. Výzkumní pracovníci úspěšně vyzkoušeli jedinečný postup tvorby dopravních harmonogramů z komplexní databáze, které se lehce zobrazují na mobilních spotřebitelských zaří-

zeních. Zjednodušenou verzi využívají Železnice Slovenské republiky. Pracovníci vytvořili návrhy evakuačních plánů pro místa, která jsou ohrožena určitou katastrofou. Cílem je optimalizovat přemísťování vozidel na evakuaci osob do bezpečí a minimalizovat časy potřebné pro evakuaci. [27]

ČOV Myjava – respektování říčního prostředí

Projekt byl vytvořen v rámci OP Životní prostředí, spolufinancovaný z ERDF částkou 1,9 mil EUR. [27]

stručná charakteristika:

Myjavská ČOV se nachází v Trenčianském kraji, upravené vody z ní vtékají do řeky Myjavy, jedné z mnohých přírodních krás tohoto regionu. Efektivnost čištění vody se po rekonstrukci ČOV zvýšila o 19 %. Ochrana kvality vody v řece Myjavě je důležitá z ekologického hlediska. [27]

ZÁVĚR

Slovenská republika jako samostatný stát vznikla až 1. 1. 1993. Do té doby se (až na neslavnou krátkou válečnou kapitolu) vyvíjela jako součást vyšších státních celků, ať už Uherska či Československa. Tento fakt se kromě jiného projevil negativně na slabém rozvoji dopravní sítě, především na hlavních železničních a silničních tazích a v lokalizaci průmyslu. Tyto prvky ovlivnily regionální strukturu Slovenska a současně vytvořily podmínky pro jeho další vývoj. Ekonomika Slovenska prošla od osamostatnění zásadními změnami. Množství realizovaných systémových změn a ukončení transformačního procesu sebou přineslo standardizaci ekonomického prostředí a zvyšování životní úrovně obyvatel.

Pro rozvoj regionální politiky na Slovensku hraje velkou roli i jeho poloha. Západní Slovensko má lepší podmínky pro všeobecný hospodářský rozvoj a to především díky uplatnění západο-východního gradientu. Sousedství s Rakouskem a přímé napojení na Vídeň dává Bratislavskému kraji lepší podmínky pro ekonomický a sociální rozvoj, než mají odlehlejší východní regiony. Bezprostřední blízkost dvou hlavních měst (Vídne a Bratislavy) s velkou koncentrací univerzit a výzkumných center v obou zemích poskytuje značný potenciál a prostředky k vybudování znalostní a ekonomicky silné základny nejen pro obě země, ale i pro celou střední Evropu.

Velký problém spatřuji v oblasti dopravní infrastruktury. Souvislý systém dálnic a rychlostních komunikací včetně napojení na mezinárodní sítě je v současné době dobudovaný pouze v Bratislavském kraji a na tyto hlavní silniční tahy jsou napojeny jen kraje Západního Slovenska a Žilinský kraj. Tyto regiony se tak stávají atraktivnějšími pro potenciální investory, což dokazuje např. umístění automobilových závodů Volkswagen Slovakia v Bratislavě, PSA Peugeot – Citroën v Trnavě a KIA Motors Slovakia v Žilině. Silniční propojení Bratislavy s Košicemi plánuje vybudovat současná vláda SR do konce roku 2014 a to jako nadstandardní spojení v kombinaci dálnic a rychlostních silnic.

Jak vyplývá z analýzy jednotlivých programovacích období, Slovensko se vydalo v rámci regionální politiky cestou podpory rozvinutých regionů. Což má přinést vyšší ekonomický efekt a pomoci Slovensku přiblížit se zemím EU – 15. Nemyslím, že takto zvolená strategie prohlubuje rozdíly mezi regiony západu a východu. Tyto velké rozdíly mají původ především v geografickém členění regionů, struktuře venkovských a městských sídel a také v

koncentraci zahraničních investic do velkých měst. Tyto uvedené aspekty přispívají k dynamickému rozvoji západní části Slovenska.

Rozdělení Československa v rámci regionální politiky spatřuji jako výhodné. Slovensko se může samo rozhodnout, kterou cestou rozvoje se bude ubírat, a navíc by se v rámci Československa zástupci jednotlivých jeho částí zřejmě hůře shodli na zvolení vhodné strategie. Česká republika realizuje politiku soudržnosti prostřednictvím regionálních operačních programů, strategicky se zaměřuje na řešení problémů v jednotlivých regionech. Posiluje tím roli územních samospráv a zároveň klade vysoké nároky na jejich kvalitu i na zodpovědnost regionálních institucí. Ze srovnání Slovenska a České republiky vyplývá, že v obou zemích dominují regiony hlavních měst. Bratislavský kraj spolu s Prahou jsou na srovnatelné úrovni. Vyplývá to nejen ze srovnání HDP na obyvatele, ale i v nízké míře nezaměstnanosti zmíněných regionů. Ostatní území obou států za nimi značně zaostávají. Vysoká míra nezaměstnanosti se na Slovensku projevuje především ve venkovských regionech a v České republice v regionech postižených restrukturalizací průmyslu. Srovnání regionálních disparit ukazuje na lepší ekonomický a regionální rozvoj České republiky.

Myslím, že Česká republika se může inspirovat u svých slovenských sousedů hlavně přijetím Eura. Slovenská republika vstoupila do jednotné měnové politiky v roce 2009 a tím splnila jednu z podmínek, ke kterým se přistupující země zavázaly.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIHY

- [1] Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
- [2] KOREC, P. *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989 – 2004* 1. vyd. Bratislava: Geografika, 2005. 228 s. ISBN 80-969338-0-9.
- [3] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J., *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [4] WOKOUN, R., MATES, P. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Linde, 2006. 351 s. ISBN 80-7201-608-3.
- [5] WOKOUN, R., *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Internetové zdroje

- [6] *HDP na obyvatele v PPS ako priemer EÚ NUTS 2 – Inštitút Zamestnanosti*, [online]. [cit. 2011-01-04]. Dostupné z: <<http://www.iz.sk/sk/projekty/ukazovatele-za-EU/hdp-na-obyvatela-v-pps-ako-priemer-eu-nuts-2>>.
- [7] *HDP na obyvatele v PPS ako priemer EÚ NUTS 3 – Inštitút Zamestnanosti*, [online]. [cit. 2011-01-04]. Dostupné z: <<http://www.iz.sk/sk/projekty/ukazovatele-za-EU/hdp-na-obyvatela-v-pps-ako-priemer-eu-nuts-3>>.
- [8] *Ministerstvo podohospodárstva rozvoja vidieka Slovenskej republiky – Sekcia agentúra na podporu regionálneho rozvoja – Dokumenty – Národný plan regionálneho rozvoja*, [online]. posledná aktualizace 15.6.2010 [cit. 2011-02-04]. Dostupné z: <<http://www.mpsr.sk/sk/?navID=2&navID2=2&sID=67&id=2900>>.
- [9] *Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky – Sekcia agentúra na podporu regionálneho rozvoja – Národný rozvojový plán*, [online]. 2003, posledná aktualizace 15.6.2010 [cit. 2011-02-03]. Dostupné z: <<http://www.mpsr.sk/sk/index.php?navID=60&navID2=60&sID=67&id=3034>>.

- [10] *Ministerstvo podohospodáštva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky – Sekcia agentúra na podporu regionálneho rozvoja – Podpora EU v programovacím období 2004 - 2006*, [online]. poslední aktualizace 15.6.2010 [cit. 2011-11-03]. Dostupné z: <<http://www.mpsr.sk/sk/index.php?navID=47&sID=67&navID2=53>>.
- [11] *MMR- Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013*, [online]. [cit. 2011-01-04]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>.
- [12] *MVRR: Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky:EUROFONDY 2007-2013*, [online]. 2010, poslední aktualizace 17.5.2010 [cit. 2011-01-04]. Dostupné z: <<http://eurofondy.webnode.sk/news/mvrr-narodna-strategia-regionalneho-rozvoja-slovenskej-republiky-/>>.
- [13] *Národný strategický referenčný rámec 2007 - 2013: NSRR.sk*, [online]. 2008, [cit. 2011-15-03]. Dostupné z: <<http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>>.
- [14] *Nezaměstnanost na Slovensku sloupila na téměř šestileté maximum – FinančníNoviny.cz* [online]. 2011, poslední aktualizace 21.2.2011 [cit. 2011-22-02]. Dostupné z: <<http://www.financninoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-na-slovensku-stoupila-na-temer-sestilete-maximum/599279>>.
- [15] *Operačné programy: NSRR.sk*, [online]. 2008, [cit. 2011-15-03]. Dostupné z: <<http://www.nsrr.sk/operacne-programy/>>.
- [16] *O programe 2007 – 2013: SK-CZ.EU*, [online]. [cit. 2011-17-03]. Dostupné z: <<http://www.sk-cz.eu/sk/uvodna-stranka/o-programe-2007-2013/>>.
- [17] *Phare – Predvstupová pomoc EÚ Národný program Phare*, [online]. 2005, [cit. 2011-26-03]. Dostupné z: <<http://www.phare.vlada.gov.sk/>>.
- [18] PODMANICKÁ, Z. a kol. *Vývoj obyvateľstva v SR 2008.pdf* [online]. 2009, poslední aktualizace 6.2009 [cit. 2011-23-02]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Demografia/Obyvatelstvo/vyvoj_obyvateľstva_sr/vyvoj_obyvateľstva_v_sr_2008.pdf>.
- [19] *Podohospodárska platobná agentúra – OP rybné hospodárstvo 2007 – 2013*, [online]. [cit. 2011-17-03]. Dostupné z: <<http://www.apa.sk/index.php?navID=199>>.

- [20] *Podohospodárska platobná agentúra – PRV 2007 – 2013*, [online]. [cit. 2011-17-03]. Dostupné z: <<http://www.apa.sk/index.php?navID=121>>.
- [21] *Program ceshraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013*, [online]. [cit. 2011-20-03]. Dostupné z: <http://www.husk-cbc.eu/sk/strategick_a_pecificke_ciele_programu>.
- [22] *Regionální geografie Slovenska – elektronická učebnice* [online]. 2008, [cit. 2011-25-02]. Dostupné z: <http://geography.upol.cz/soubory/lide/smolova/RGSR/ucebnice/portrety/admin_cleneni.html>.
- [23] *Regionálna politika Inforegio – Operačný program “Poľskom – Slovenskou republikou”*, [online]. poslední aktualizace 20.3.2011 [cit. 2011-20-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SK&gv_reg=ALL&gv_PGM=1296&LAN=19&gv_PER=2&gv_defL=7>.
- [24] *Regionálna politika v SR/Regionálna politika a rozvoj/Europska únia – portal EU/Euroactiv.sk*, [online]. poslední aktualizace 1.2.2010, [cit. 2011-26-03]. Dostupné z: <http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/regionalna-politika-v-sr>.
- [25] *Regional policy Inforegio – Search for Program Summaries*, [online]. poslední aktualizace 20.3.2011 [cit. 2011-20-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/search.cfm?gv_pay=SK&gv_reg=ALL&gv_obj=ALL&gv_the=ALL&LAN=EN&gv_per=1>.
- [26] *Regional policy Inforegio – Search for Program Summaries*, [online]. poslední aktualizace 20.3.2011 [cit. 2011-20-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/search.cfm?gv_pay=SK&gv_reg=ALL&gv_obj=ALL&gv_the=ALL&LAN=EN&gv_per=2>.
- [27] *Regional policy Inforegio – Search for projects*, [online]. [cit. 2011-05-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/projects/stories/search.cfm?LAN=EN&pay=SK&region=ALL&the=ALL&type=ALL&per=2>.

- [28] *SK-AT 2007 – 2013Prehľad*, [online]. [cit. 2011-17-03]. Dostupné z: <http://www.sk-at.eu/sk-at/sk/2-1_prehľad.php>.
- [29] *Slovenská ekonomika v závěru loňska zpomalila růst na 3,5 pct – FinančníNoviny.cz* [online]. 2011, poslední aktualizace 15.2.2011 [cit. 2011-20-02]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/tema/zpravy/slovenska-ekonomika-v-zaveru-lonska-zpomalila-rust-na-3-5-pct/596410&id_seznam=43>.
- [30] *Slovensko – BusinessInfo.cz* [online]. 2010, poslední aktualizace 21.10.2010 [cit. 2011-23-02]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/slovensko/1000797/>>.
- [31] *Strukturální fondy EU – Minulé období 2004 - 2006*, [online]. [cit. 2011-30-03]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006>>.
- [32] *Strukturální fondy EU – Programy 2007 - 2013*, [online]. [cit. 2011-30-03]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>>.
- [33] *Štatistický úrad SR: Medziročný vývoj počtu nezamestnaných (v tis. osob) a miery nezamestnanosti (v %) v krajoch*, [online]. 2010, poslední aktualizace 14.4.2010 [cit. 2011-02-04]. Dostupné z: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=22111>>.
- [34] *Ústredný portál verejnej správy – Abecedný zoznam obcí v SR* [online]. [cit. 2011-25-02]. Dostupné z: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=102>>.
- [35] *Veřejná databáze ČSÚ*, [online]. 2011 poslední aktualizace 27.2.2011 [cit. 2011-02-04]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=PRA6010PC_KR&&kapitola_id=15>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CF/KF	Kohezní fond (Fond soudržnosti)
č.	číslo
čl.	článek
ČOV	čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
D1	označení dálnice
EAGGDF	Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUR	euro
FIFG	Finanční nástroj na podporu rybolovu
HDP	hrubý domácí produkt
HND	hrubý národní důchod
HNP	hrubý národní produkt
km	kilometry
km ²	kilometry čtvereční
mil.	milion
mld.	miliarda
MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje Slovenské republiky

---

např.	například
NUTS	územní statistická jednotka (La nomenclature des unites territoriales statistiques)
obyv.	obyvatel
odst.	odstavec
OP	operační program
OP IS	Operační program Informatizace společnosti
OP KaHR	Operační program Konkurenceschopnost a hospodářský růst
OP VV	Operační program Výzkum a vývoj
OP ZI	Operační program Základní infrastruktura
OP ZSI	Operační program Zaměstnanost a sociální inkluze
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OPBK	Operační program Bratislavský kraj
OPD	Operační program Doprava
OPTP	Operační program Technická pomoc
OPV	Operační program Vzdělávání
OPZ	Operační program Zdravotnictví
písm.	písmeno
popř.	popřípadě
příp.	případně
R1	označení rychlostní komunikace
ROP	regionální operační program
s. p.	státní podnik
Sb.	sbírky
SK	Slovenská koruna

SOP	sektorový operační program
SOP LZ	Sektorový operační program Lidské zdroje
SOP PS	Sektorový operační program Průmysl a služby
SOP ZRV	Sektorový operační program Zemědělství a rozvoj venkova
SR	Slovenská republika
tis.	tisíc
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
VÚC	vyšší územní celek
VÚSC	vyšší územně samosprávný celek
Z. z.	Zbierka zákonov

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Kraje Slovenské republiky [zdroj: [22]].....	32
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Hodnoty (počet obyvatel) pro tři základní úrovně NUTS regionů [zdroj: [5]].....	19
Tabulka 2: Srovnání cílů a nástrojů pro období 2000 – 2006 a pro období 2007 - 2013 [zdroj: [5]].....	26
Tabulka 3: Alokace finančních prostředků na jednotlivé SOP v mil. SK [zdroj[8]].....	44
Tabulka 4: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Sektorového operačního programu Průmysl a služby v Eurech [zdroj[25]]	49
Tabulka 5: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Sektorového operačního programu Lidské zdroje v Eurech [zdroj[9]]	49
Tabulka 6: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Sektorového operačního programu Zemědělství a rozvoj venkova v Eurech [zdroj[9]]	50
Tabulka 7: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Základní infrastruktura v Eurech [zdroj[25]]	51
Tabulka 8: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cíl 2 v Eurech [zdroj[25]]	51
Tabulka 9: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cíl 3 v Eurech [zdroj[9]]	52
Tabulka 10: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – EQUAL v Eurech [zdroj[9]]	53
Tabulka 11: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika v Eurech [zdroj[25]].....	54
Tabulka 12: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Rakousko – Slovenská republika v Eurech [zdroj[25]]	54
Tabulka 13: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Polsko – Slovenská republika v Eurech [zdroj[25]].....	55
Tabulka 14: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIA – Přeshraniční spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika – Ukrajina v Eurech [zdroj[25]]	55

Tabulka 15: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIB v Eurech [zdroj[9]]	56
Tabulka 16: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Iniciativy společenství – INTERREG IIIC v Eurech [zdroj[9]]	56
Tabulka 17: Operační programy – fondy a území podpory v období 2007 – 2013 [zdroj[13]]	58
Tabulka 18: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Regionálního operačního programu v Eurech [zdroj[26]]	59
Tabulka 19: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Životní prostředí v Eurech [zdroj[26]]	60
Tabulka 20: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Doprava v Eurech [zdroj[26]]	60
Tabulka 21: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Informatizace společnosti v Eurech [zdroj[26]]	61
Tabulka 22: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Výzkum a vývoj v Eurech [zdroj[26]]	62
Tabulka 23: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Konkurenceschopnost a hospodářský růst v Eurech [zdroj[26]]	63
Tabulka 24: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Vzdělávání v Eurech [zdroj[15]]	63
Tabulka 25: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Zaměstnanost a sociální inkluze v Eurech [zdroj[15]]	64
Tabulka 26: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Zdravotnictví v Eurech [zdroj[26]]	64
Tabulka 27: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Technická pomoc v Eurech [zdroj[26]]	65
Tabulka 28: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Bratislavský kraj v Eurech [zdroj[26]]	66
Tabulka 29: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu rozvoje venkova SR 2007 – 2013 v Eurech [zdroj[20]]	66
Tabulka 30: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Operačního programu Rybářství SR 2007 – 2013 v Eurech [zdroj[19]]	67

Tabulka 31: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]].....	67
Tabulka 32: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Rakousko 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]].....	68
Tabulka 33: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Polsko - Slovenská republika 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]].....	69
Tabulka 34: Členění finančních prostředků na jednotlivé prioritní osy Programu přeshraniční spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 v Eurech [zdroj [26]]	69
Tabulka 35: Rozdělení území SR a ČR podle klasifikace NUTS [zdroj [22]]	75
Tabulka 36: Rozdělení NUTS II a NUTS III v SR a v ČR [zdroj [22]].....	75
Tabulka 37: Alokace z jednotlivých OP a strukturálních fondů v SR a ČR pro období 2004 – 2006 (v mil. EUR) [zdroj[9] [31]]	79
Tabulka 38: Alokace z jednotlivých OP a strukturálních fondů v SR a ČR pro období 2007 – 2013 (v mil. EUR) [zdroj [25] [32]]	81
Tabulka 39: HDP na obyvatele v PPS průměru EU, v roce 2007 za NUTS II v SR a ČR [zdroj [6]].....	83
Tabulka 40: HDP na obyvatele v PPS průměru EU, v roce 2007 za NUTS III v SR a ČR [zdroj[7]].....	83
Tabulka 41: Míra nezaměstnanosti v roce 2009 v NUTS III v SR a ČR [zdroj[33][35]]	84